

UTKAST PR. 8. august 2011

**DEN EUROPEISKE PAKTEN OM
REGIONS- ELLER MINORITETSSPRÅK**

FEMTE PERIODISKE RAPPORT

NORGE

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

August 2011

Innhold

Del I.....	3
Forord.....	3
Brukere av regions- eller minoritetsspråk.....	4
Politikk, lovgivning og praksis - endringer.....	4
Ministerkomiteens anbefalinger - Tiltak for å følge opp anbefalingene.....	8
Del II.....	13
Språkpakten del II – Anvendelse av artikkel 7 i forhold til Norges anerkjente regions- eller minoritetsspråk.....	13
Artikkel 7 – Informasjon om hvert språk og tiltak for å iverksette Ekspertkomiteens anbefalinger.....	13
Del III.....	42
Språkpakten del III - Implementering av forpliktelsene og tiltak for å følge opp Ekspertkomiteens anbefalinger.....	42
Artikkel 8 - Utdannelse.....	43
Artikkel 9 - Rettsmyndigheter.....	46
Artikkel 10 - Forvaltningsmyndigheter og offentlige tjenester.....	48
Artikkel 11 - Media.....	53
Artikkel 12 – Kulturaktiviteter og kulturanlegg.....	55
Artikkel 13 – Det økonomiske og sosiale liv.....	56
Artikkel 14 – Grenseoverskridende kontakter.....	56
VEDLEGG.....	57

Del I

Forord

Europarådets ministerråd vedtok Europeisk pakt om regions- eller minoritetsspråk (Språkpakten) i 1992. Norge ratifiserte Språkpakten i 1993 og den trådte i kraft i 1998. I henhold til Språkpaktens artikkel 15 skal statene rapportere hvert tredje år. Dette er Norges femte periodiske rapporten om gjennomføringen av Språkpakten i Norge.

Samisk, kvensk, romanes og romani er anerkjent som regions- eller minoritetsspråk i Norge, og dermed sikret vern gjennom pakten. For å lette involveringen av berørte grupper ved utarbeidelse av Norges femte periodiske rapport er utkast til rapport utarbeidet på norsk. Utkast til rapport har vært på høring hos berørte organisasjoner, organer og institusjoner og Sametinget.

Det er blitt gjennomført enkelte organisatoriske endringer på saksfeltet siden Norge rapporterte i 2008. Forvaltningsansvaret for Språkpakten ble overført fra Kultur- og kirkedepartementet til Arbeids- og inkluderingsdepartementet i juni 2009.

Ansvar for å samordne regjeringens politikk overfor samer og nasjonale minoriteter ble deretter, fra 1. januar 2010 flyttet fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD). FAD har dermed hovedansvaret for gjennomføringen av Språkpakten og har utarbeidet den femte periodiske rapporten i samarbeid med andre berørte departementer.

Ingen av de organisatoriske endringene innebærer noen realitetsendring for saksfeltet eller gjennomføringen av Språkpakten i Norge.

Norges femte periodiske rapport på Språkpakten foreligger på norsk og engelsk.

Norges periodiske rapport i 2008, evalueringsrapporten fra Europarådets ekspertkomité og anbefalingen fra Europarådets ministerkomité er oversatt til norsk. Dokumenter i forbindelse med Norges rapporteringer i 2005 og 2008 foreligger på norsk og engelsk. Alle dokumenter knyttet til Norges periodiske rapporteringer på Språkpakten ligger på Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets nettsider:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/nasjonale_minoriteter/midtspalte/minoritetssprakpakta.html?id=86936

Det er i denne rapporten forsøkt å unngå å gjenta informasjon gitt ved de foregående rapporteringene.

For ytterligere informasjon om arbeidet med oppfølging og rapportering på Språkpakten, vennligst ta kontakt med:

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Same- og minoritetspolitisk avdeling
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO
Tel.: (+ 47) 22 24 71 75

E-mail: postmottak@fad.dep.no

Brukere av regions- eller minoritetsspråk

Europarådet ber om oppdatert informasjon om antallet brukere av regions- eller minoritetsspråk, geografisk fordeling av brukerne og for øvrig den generelle demografiske situasjonen.

Det føres i dag ingen registre i Norge basert på etnisk tilhørighet (med unntak for Sametingets valgmanntall, jf. nedenfor). Mange innenfor de nasjonale minoritetene selv er, av historiske grunner, meget skeptiske til registreringer basert på etnisk tilhørighet. Myndighetene er i dialog med de nasjonale minoriteters organisasjoner for å finne egnete og treffsikre metoder for å kunne si noe mer om levekår for gruppene, slik at denne informasjonen kan brukes som grunnlag for politikktutviklingen. I forbindelse med utviklingen av Plan for forskning på nasjonale minoriteter har det vært tale om å finne en tilnærming for å få fram et bedre datagrunnlag når det gjelder kvener, uten at det så langt har avtegnet seg en løsning på hvordan arbeidet kunne legges opp.

Sametingets valgmanntall er et unntak fra hovedregelen om at det ikke føres registre basert på etnisk tilhørighet. Valgmanntallet føres i tilknytning til folkeregisteret. Registrering i Sametingets valgmanntall skjer på frivillig basis. Innføring i valgmanntallet er et vilkår for å ha stemmerett ved valg til Sametinget og for å kunne bli valgt inn på Sametinget.

Sametinget har et prosjektfinansiert arbeid med samisk statistikk. Statistisk sentralbyrå (SSB) har fått tillatelse til å utrede om Sametingets valgmanntall sammen med andre datakilder, kan brukes som grunnlag for å etablere en individbasert samestatistikk. Andre datakilder er Folke- og bolig telling 1970 og reindriftsmanntallet. Etter utredningen vil det tas stilling til om SSB på permanent basis får anledning til å bruke denne kilden.

Det skal videre gjennomføres en større kartlegging av bruk av samiske språk, se Del II, artikkel 7 under svar på spørsmål 7.

Politikk, lovgivning og praksis - endringer

I forbindelse med Norges femte rapportering ber Europarådet norske myndigheter redegjøre for endringer i den generelle politikken, lovgivningen, eller praksis i forhold til regions- eller minoritetsspråk. Europarådet ber norske myndigheter peke på utvikling som er ventet i den neste overvåkningsperioden slik som endringer i politikk eller budsjett, ”policy plans” eller andre faktorer som kan ha direkte eller indirekte effekt på situasjonen for regions- eller minoritetsspråk i Norge.

St. meld.nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken

Våren 2008 la regjeringen frem St. meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken. Meldingen er det viktigste samepolitiske dokumentet fra denne regjeringen. Stortingsmeldingen gir en bred presentasjon av de viktigste utfordringene for regjeringens politikk for det samiske samfunnet. Regjeringens fokus er særlig på to elementer: Samiske språk og ”hverdagspolitikken”.

”Hverdagspolitikken” handler om den praktiske integreringen av samiske hensyn i politikktutforming og tiltak på alle samfunnsområder og forvaltningsnivåer.

”Hverdagspolitikken” handler videre om et godt møte mellom den samiske bruker og offentlig forvaltning og tjenesteyting. Bruken av samisk i det offentlige rom og i praktisk formidling av informasjon og tjenester er avgjørende for å få til likeverdige og gode tilbud til samiske brukere.

Offentlig sektor oppfordres derfor til å tilegne seg kunnskap om samiske forhold innenfor egen virksomhet. Det understrekes videre at kommunikasjon og informasjon på samisk til samiske brukere er sentralt for å gi et tilstrekkelig godt tilbud. En forutsetning for god kvalitet i tjenestetilbudet er at det finnes personell med kompetanse i samisk språk og kultur.

Handlingsplan for samiske språk

I St. meld. nr. 28 (2007-2008) ble det konstatert at situasjonen for de samiske språkene er alvorlig. Regjeringen fremmet derfor en handlingsplan for samiske språk i 2009.

Handlingsplanen er utarbeidet i dialog med Sametinget. Et viktig mål er å få flere samiske språkbrukere. Handlingsplanen har spesielt fokus på lulesamisk og sørsamisk språk.

Regjeringen vil i handlingsplanperioden legge grunnlaget for en sterkere innsats for de samiske språkene på ulike samfunnsområder – særlig innenfor opplæring, utdanning, offentlig tjeneste- og omsorgsyting, samt bruk og synliggjøring av samisk i offentlig sammenheng. En forutsetning for en trygg framtid for de samiske språkene er å fremme språkenes status, samt å synliggjøre dem.

Handlingsplanen består av tre deler:

Lære – som har fokus på å styrke opplæringen i og på nord-, lule og sørsamisk i barnehage og skole, styrke arenaer for bruk av samisk og bedre foreldres mulighet til å lære samisk. Rekruttering til utdanning i samiske språk er et viktig satsingsområde.

Bruke – som har fokus på å øke det offentliges tilbud på samisk, blant annet å styrke den samiskspråklige og kulturelle kompetanse i offentlige virksomheter og tjenester, utvikle språkteknologi og øke informasjon på de samiske språkene til samiske brukere.

Se – som har fokus på å synliggjøre samiske språk i det offentlige rom. Bruk av de samiske språk i media, film, litteratur, internett er her sentralt. Det samme er skilting på samisk.

Handlingsplanen har en virketid på 5 år. Det vil bli foretatt årlige rapporteringer på gjennomføringen av mål og tiltak i handlingsplanen. Første rapportering *Handlingsplan for samiske språk – status 2010 og videre innsats 2011* ble lagt frem i februar 2011.

Arenaer for bruk av samiske språk

Handlingsplan for samiske språk har spesielt fokus på å øke bruken av de samiske språkene i områder hvor samiske språk står svakt. Et viktig instrument i denne sammenheng er å styrke arenaer for bruk av samiske språk. Fylkesmannen i Nordland har fått i oppdrag å initiere prosjekter som kan styrke lulesamisk og sørsamisk språkmiljø. Fra 2011 er dette utvidet til å omfatte det markasamiske området i det nordsamiske språkområdet. Viktige tiltak i denne sammenheng er grenseoverskridende språkleire i samarbeid med svenske utdanningsmyndigheter.

Handlingsplan for å bedre levekårene for rom i Oslo

Handlingsplan for å bedre levekårene for rom i Oslo ble lagt fram av regjeringen i juni 2009. Målgruppen er rom som er folkeregistrert i Norge og som selv definerer seg som rom, med norsk eller utenlandsk statsborgerskap. Tiltakene i planen skal bidra til å gjøre etablerte ordninger mer tilgjengelige for rom og bidra til å bekjempe diskriminering av rom. Planen ble utarbeidet i samarbeid med organisasjoner for rom. Ansvaret for oppfølging ligger hos FAD som samarbeider med rom om dette gjennom det nyopprettede Samrådet mellom rom og norske myndigheter. Samrådet hadde sitt første møte 8. april 2010.

Det er ingen konkrete språktiltak i handlingsplanen, men det er kommet i stand en ordning for grunnskoler. Se omtale under den femte anbefalingen fra Ministerkomiteen, Del I side XX.

St.meld. nr. 35 (2007-2008) Mål og mening – Ein heilskapeleg norsk språkpolitikk

Regjeringen la i 2008 fram en stortingsmelding om språk i Norge, St.meld. nr. 35 (2007-2008) Mål og mening – Ein heilskapeleg norsk språkpolitikk. Hovedtema i meldingen er norsk språk og det norske språkets posisjon som fullverdig og samfunnsbærende språk i Norge. Meldingen tar også opp spørsmål som gjelder urfolksspråk og ulike minoritetsspråk, både samiske språk, språkene til de nasjonale minoritetene, tegnspråk og andre minoritetsspråk i Norge. I meldingen presenteres blant annet status for språkene, Europarådets merknader til Norges oppfyllelse av Minoritetsspråkpakten, og det blir drøftet tiltak for å styrke og verne de ulike språkene.

I forbindelse med arbeidet med språkmeldingen ble ulike representanter for de nasjonale minoritetene i Norge i 2006 invitert til å møte departementet og drøfte aktuelle problemstillinger, og departementet mottok flere innspill til meldingen.

Språkmeldingen slår fast at alle fagdepartementene har et ansvar for å ta språkpolitiske hensyn med i vurderingen når de utformer og gjennomfører sin egen sektorpolitikk. Samtidig har Kulturdepartementet et overordnet språkpolitisk ansvar. I dette ligger blant annet at Kulturdepartementet skal ha en språkpolitisk koordinerings- og pådriverrolle overfor de andre departementene.

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og skal i årene framover spille en initierende og koordinerende rolle i arbeidet med å følge opp den nye strategiske språkpolitikken som språkmeldingen har lagt rammene for. Det ble i meldingen lagt opp til at Språkrådet skulle få et utvidet og dermed et mer helhetlig språkpolitisk arbeids- og ansvarsområde. Dette er fulgt opp gjennom en styrking av Språkrådets driftsbudsjett for inneværende år. Departementet arbeider med å konkretisere hvilket ansvar og hvilke oppgaver Språkrådet skal ha i tilknytning til andre språk enn norsk, herunder språkene til nasjonale minoriteter. Når det gjelder samiske språk, blir det i språkmeldingen presisert at det i sameloven § 3-12 slås fast at Sametinget skal arbeide for vern og videre utvikling av samiske språk i Norge.

Mangfoldsåret 2008

Regjeringen besluttet at 2008 skulle være et markeringsår for kulturelt mangfold, jf. St. meld. nr. 17 (2005-2006). Målsettingen med Mangfoldsåret 2008 var at dette året ”skulle markere starten på en utvikling der stimulering av kulturelt mangfold blir et markant og gjennomgående trekk ved norsk kulturpolitikk”. Stortingsmeldingen om mangfoldsåret nevner spesifikt arbeid for urfolk og nasjonale minoriteter for å styrke kulturelt mangfold i Norge, og sekretariatet for mangfoldsåret hadde kontakt og møter med representanter for Sametinget og for alle nasjonale minoriteter. I den rådgivende referansegruppa som ble opprettet for året var

det representanter med samisk og romani/tater bakgrunn. Informasjonsbrosjyren som ble utarbeidet av sekretariatet forelå på nordsamisk.

Mangfoldsåret var organisert med fylkeskontakter som rapporterte til sekretariatet i Kulturdepartementet om hvert fylkes aktiviteter i løpet av året. Særlig i de tre nordligste fylkene ble det lagt vekt på at både samisk og kvensk er en del av det naturlige kulturelle mangfoldet som alltid har preget denne regionen, men også i Nord- og Sør-Trøndelag og i Oppland og Rogaland ble det rapportert om aktiviteter som omfatter tilbud av, om og for både samer, kvener og romanifolket/taterne.

St.meld. nr. 49 (2008-2009) Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying

Regjeringen la i 2009 fram en stortingsmelding om museumssektoren, museumsmeldingen. Meldingen beskriver bakgrunn og overordnede mål for museumspolitikken i Norge, gir en statusrapport for museumssektoren og presenterer utfordringer, vurderinger og tiltak for museenes arbeid og samfunnsrolle i fremtiden. Meldingen peker på at ”Museene er tillagt en sentral rolle i oppfølgingen og realiseringen av de kultur- og minoritetspolitiske rettighetene og forpliktelsene som følger av minoritetsspråkpakten og rammekonvensjonen [om beskyttelse av nasjonale minoriteter]”, og både samiske museer og museer med tilknytning til nasjonale minoriteter presenteres i meldingen, jf. kap. 6 og 7. Det finnes et eget museumsnettverk for minoriteter og kulturelt mangfold. Oslo Museum er ansvarlig museum for nettverket.

Handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene

Mulighetenes landsdel - handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene ble lagt frem av Kultur- og kirke departementet september 2009. Planen inneholder flere tiltak knyttet til ulike deler av samisk kultur; musikk, (Riddu Riddu-festivalen), scenekunst (Beaivvas Sami Teahter), arkiv (Samisk arkiv), museum (Varanger museum), kulturbygg for samiske kulturinstitusjoner, overføringen til Sametinget til samiske kulturformål, film (Internasjonalt Samisk Filmsenter og Samisk filmfestival i Kautokeino). Det gis også tilskudd til samisk idrett.

I tråd med norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene etableres treårige programmer for samarbeidet. For den første programperioden fra 2010 – 2012 er urfolks kunst og kultur ett av fem fokusområder som er trukket frem.

Oversettelsestjenesten for departementene

Regjeringen har som mål at så mye som mulig av pressemeldinger og nyhetssaker på regjeringens nettside, regjeringen.no, skal oversettes til de tre samiske språkene. For å gjøre det enklere for departementene å kunne oppfylle dette målet ble det i 2009 etablert en egen oversettelsestjeneste i Departementenes servicesenter. Tjenesten har vært i drift siden mai 2010. Som følge av denne tjenesten økte antall oversatte pressemeldinger og nyhetssaker fra ca. 70 i 2009 til ca. 190 i 2010. Det er i 2011 inngått rammeavtaler med fire nordsamiske oversettere, en sørsamisk og en lulesamisk oversetter. Tjenesten vil med dette bli enda enklere å bruke for departementene. Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har informert de andre departementene om tjenesten og kommet med konkrete forslag til rutiner for oversettelse. Det er lagt opp til en betydelig opptrapping i antall oversettelser.

Statistikk

Med hensyn til Statistisk sentralbyrås (SSB) produksjon av statistikk på området, har det vært enkelte endringer. SSB utgir annen hvert år publikasjonen "Samisk statistikk" som blant annet inneholder tabeller over samiske barnehager og samisk språk i grunnskolen. Språkdelen av publikasjonen er utvidet med en tabell i siste utgave med antallet elever med samisk som 1. og 2. språk i grunnskolen. Denne publikasjonen ble utgitt på engelsk for første gang i 2010 (i tillegg til norsk og samisk). "Samisk statistikk" ble første gang utgitt i 2006. Den ble publisert på samefolkets dag 6. februar. Deretter er publikasjonen blitt utgitt på samme dato i 2008 og 2010. Neste publikasjon vil bli utgitt 6. februar 2012.

I tillegg kan det nevnes at "Analysegruppe for samisk statistikk" hvert år utgir en publikasjon som heter "Samiske tall forteller". SSB er representert i analysegruppen, som er et statlig utvalg nedsatt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet (nå: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet) og Sametinget. "Samiske tall forteller" ble første gang utgitt høsten 2008. Det er så langt publisert tre rapporter (Samiske tall forteller 1-2-3). Fjerde utgave kommer høsten 2011. I disse publikasjonene er det et kapittel med kommentert statistikk over samisk språk i barnehage og skole. Det er en detaljert statistikk som viser utviklingen i tallet på samiskspråklige barnehager, antall barn med samiskspråklig barnehagetilbud (nord-, lule- og sørsamisk), antall grunnskoleelever med samisk i fagkretsen (nord-, lule- og sørsamisk), samt detaljert statistikk over samisk språk i videregående skole, både som første - og andrespråk. Når det gjelder andre minoritetsspråk, er det ingen endringer.

Ministerkomiteens anbefalinger - Tiltak for å følge opp anbefalingene

Europarådets ministerkomité vedtok i resolusjon 10. mars 2010 anbefalinger til norske myndigheter på bakgrunn av ekspertkomiteens evaluering av Norges anvendelse av Språkpakten.

Vi vil i dette delkapittelet gi en oversikt over juridiske og praktiske tiltak som myndighetene har iverksatt for å følge opp anbefalingene. På de punktene hvor det samme tema behandles både i anbefalingene fra Ministerkomiteen og anbefalingene fra Ekspertkomiteen omtales temaene i utgangspunktet utelukkende i merknadene til anbefalingene fra Ministerkomiteen nedenunder, med en henvisning til relevant anbefaling fra Ekspertkomiteen.

Tiltak for å følge opp anbefalingene fra Ministerkomiteen:

1. Sikre at institusjoner innen sosial- og helseomsorgen innenfor forvaltningsområdet for samisk språk tilbyr tjenester på nordsamisk

Pleie- og omsorgstjenester

Helsedirektoratet er i ferd med å omforme undervisningssykehjemmet i Karasjok til et nasjonalt undervisningssykehjem for den samiske befolkningen, med hovedvekt på å nå pleie- og omsorgstjenestene og befolkningen i forvaltningsområdet for samisk språk.

Undervisningssykehjemmet skal også omfatte hjemmetjenester.

I tillegg har Samisk høgskole utviklet en kurspakke for helsepersonell høsten 2010 med vekt på opplæring i samisk språk og kultur. Helse Finnmark har også som mål at alle ansatte skal gjennomgå et kurs i samisk språk og kultur. Vi har for øvrig ingen oversikt over hva de enkelte kommuner eventuelt foretar seg selv.

Parallelt med dette pågår en særskilt samisk satsing under Helsedirektoratets demensprogram. Direktoratet har kartlagt hvordan diagnostisering og behandling av demens foregår i kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Det er aktuelt å følge opp med ulike kompetanse- og informasjonstiltak, blant annet tillempling av eksisterende materiell med samisk tilleggsmodul (språk og kultur).

Psykisk helse

Samisk nasjonalt kompetansesenter — psykisk helsevern (SANKS) er blitt utviklet til et kompetansesenter med både betydelig vitenskapelig og populærvitenskapelig produksjon og omfattende veiledningsvirksomhet og pasientrettet arbeid. SANKS' visjon er å utvikle et godt psykisk helsevern for den samiske befolkningen i Norge.

I tillegg til hovedkontorene i Finnmark har SANKS etablert regionkontorer i Tysfjord, Snåsa og Oslo. Regionskontorene er basis for reisende virksomhet og tilstedeværelse mange flere steder der samer bor enn hovedkontoret har mulighet for.

2. Avklare statusen for lule- og sørsamisk i forhold til del III i pakten

Norske myndigheter er i gang med en gjennomgang av samelovens språkregler som er et av tiltakene i Handlingsplanen for samiske språk (se omtale Del I, kapittelet om politikk, lovgivning og praksis – endringer, side XX). Det vil i den sammenhengen gjøres en vurdering av statusen for lule- og sørsamisk i forhold til Språkpakten del III. Norske myndigheter vil komme tilbake til Europarådet med dette spørsmålet så snart det er avklart.

3. Videreføre innsatsen for å sørge for undervisning i/på lulesamisk og sørsamisk, herunder utviklingen av undervisningsmateriell

Arbeidsgruppe om samiske læremidler

I 2009 ble det opprettet en arbeidsgruppe med representanter for Sametinget, Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet. I juni 2010 la gruppen frem en rapport med forslag til tiltak for en mer effektiv utvikling og produksjon av samiske læremidler, herunder egne tiltak for sør- og lulesamiske læremidler. Sametinget har ansvaret for oppfølgingen av rapporten. Kunnskapsdepartementet vil holde seg orientert om oppfølgingen blant annet med jevnlig samarbeidsmøter med Sametinget.

Fylkesmannen i Nordland har også bevilget penger til Elgå skole, som er sørsamisk, for å etablere et senter som skal utvikle læremateriell i sørsamisk.

Fylkesmannen i Nordland driver også et nettverk for sørsamiske lærere hvor fokuset er behov og utfordringer for disse lærerne. Fylkesmannen har også utviklet en database for læremateriell på sørsamisk. På denne måten kan alle sørsamiske lærere dele sitt arbeid og databasen er spesielt nyttig for nye lærere som en kompensasjon for manglende læremateriell.

Fylkesmannen i Nordland har også bevilget midler til ferdigstillelsen av *Samasta* som er et "databasert" kurs i lulesamisk språk.

Språkopplæring for lærere

Fylkesmannen i Nordland har fokusert på å forberede språkopplæring for sør- og lulesamiske lærere. Fylkesmannen har invitert høyt kvalifiserte lærere fra Skottland og Israel for å undervise sørsamiske lærere i effektive språkopplæringsteknikker. Et utdanningsprogram for sør- og lulesamisk, basert på den såkalte Ulpan-metoden er under utvikling.

Fjernundervisning

Det er mange samer som flytter fra små steder og til større tettsteder og byer. Derfor mener Kunnskapsdepartementet at fjernundervisning ved hjelp av multimediateknologi er nødvendig for å oppfylle samiske elevers rett til å få opplæring i samisk på skolen. Fylkesmannen i Nordland har arrangert kurs om fjernundervisning og utvikler et opplegg for å styrke lærernes kompetanse i dette faget.

Kunnskapsdepartementet har siden 2009 bevilget midler til et pilotprosjekt i lulesamisk fjernundervisning ved Drag skole i regi av Utdanningsdirektoratet/Fylkesmannen i Nordland. Midlene skal benyttes til å utvikle Drag skole til et ressurscenter for lulesamisk fjernundervisning etter føringer i Utdanningsdirektoratets plan for samisk fjernundervisning. Målgruppen er grunnskoleelever i hele landet med rett til opplæring i lulesamisk. Ressurscenteret benytter i dag all dets tilgjengelige kapasitet, og har behov for flere lærere.

Det er utfordringer knyttet til overgangen fra pilotprosjekt til vanlig drift, spesielt i forhold til lærerkrefter, og driften i 2012. Utdanningsdirektoratet vil i samarbeid med fylkesmennene i Nordland og Finnmark arbeide videre med planen for samisk fjernundervisning for å sikre at tilbudet holder høy kvalitet og samtidig dekker etterspørselen.

4. Videreføre innsatsen for å beskytte og fremme kvensk, særlig innenfor utdanning og innenfor kringkastingsmedia

Konferanse om revitalisering av kvensk språk

I juni 2010 arrangerte Kulturdepartementet, Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet og Kunnskapsdepartementet en konferanse i Skibotn om revitalisering av kvensk språk. Blant deltakerne var representanter for de kvenske organisasjonene, relevante kultur-, undervisnings- og forskningsmiljøer, Europarådets ekspertkomité, og statlige, regionale og lokale myndigheter på administrativt og politisk nivå. Innlederne kom blant annet fra norske og svenske kompetansemiljøer innen kvensk/finsk/meänkieli.

Kainun institutti - Kvensk institutt mottar driftstilskudd fra Kulturdepartementet for å arbeide med utvikling, dokumentasjon og formidling av kunnskap og informasjon om kvensk språk og kultur. Tilskuddet skal også dekke utgifter til en språknemnd for kvensk. Instituttet har organisert arbeidet med språknormering gjennom et kvensk språkråd og et kvensk språkting. I årsrapporten for 2009 skriver Kvensk institutt at statusen for språknormeringsarbeidet pr. i dag er at "rettskrivningsreglene er på plass, samt at språktinget har vedtatt et sett av sentrale og kontroversielle grammatiske trekk". I årsrapporten for 2010 skriver Kvensk institutt at "Språktinget har avholdt fire møter i 2010 og språkorganene har hatt ett fellesmøte. De har kommet så langt i sitt arbeid at man nå kan starte arbeidet med å sammenfatte en kvensk grammatikk."

Kvensk institutt har fått følgende driftstilskudd fra Kulturdepartementet i perioden 2008–2011:

2008	2009	2010	2011
3,533 mill. NOK	4,533 mill. NOK	4,678 mill. NOK	4,823 mill. NOK

Kvensk innenfor utdanning

Elever med kvensk-finsk bakgrunn i grunnskolen i Troms og Finnmark har rett til opplæring i finsk som andre språk når minst tre elever krever det. Det kan gis opplæring i kvensk.

Statistikk over grunnskoleopplæring i/på språkene til nasjonale minoriteter fremgår av Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Når det gjelder opplæring i finsk/kvensk, gis det undervisning i Troms og Finnmark. GSI gir oversikt over undervisningen

- i finsk som andrespråk
- fordelt på klassetrinn
- fordelt på jenter og gutter

I skoleåret 2010/2011 fikk 754 elever i grunnskolen opplæring i finsk som andrespråk. Det registreres ikke om undervisningen gis i finsk som andrespråk eller i kvensk. Opplæring i kvensk kan gis dersom barna/foreldrene ønsker det.

Som del av Kunnskapsløftet er det kommet en ny læreplan i finsk som andrespråk, som omfatter opplæring fra første trinn i grunnskolen til og med tredje i videregående opplæring. Læreplanen bygger på det europeiske rammeverket og har samme oppbygging som annen språkopplæring. Læreplanen omfatter også mange elementer fra kvensk kultur. Det gis tilskudd til opplæringen og til studiehjemler for lærere. Det er også et mål å gi opplæring i finsk som andrespråk til elever og lærlinger med finsk/kvensk bakgrunn i videregående opplæring. Det blir gitt tilskudd til fylkeskommunale og private skoler som gir slik opplæring. Det gis også tilskudd til utvikling av undervisningsmateriell i finsk/kvensk, og det arbeides for å utvikle et godt samarbeid med skoler i Sverige og Finland om opplæring i kvensk.

Kvensk innenfor kringkastingsmedia

Medietilsynet fører tilsyn med allmennkringkasternes forpliktelser. I de tre siste allmennkringkastingsrapportene har tilsynet konkludert med at NRKs tilbud til nasjonale minoriteter ikke har hatt et tilstrekkelig nivå, verken i omfang eller tema. I den siste rapporten, for 2009, er tilsynet kritisk til at NRK til tross for tilsynets gjentagende merknader på dette området fortsatt har et marginalt tilbud til nasjonale minoriteter. (Tilbudet på kvensk består av *Finskendinga* på finsk og kvensk hver onsdag på P2 i Nord-Norge.) På bakgrunn av merknadene fra medietilsynet har kulturministeren, i egenskap av NRKs generalforsamling, stilt krav om at dette følges opp.

For ytterligere omtale av myndighetenes innsats for å beskytte og fremme kvensk viser vi til omtalen om kvensk under Del II Artikkel 7 Kvensk.

5. *Treffe tiltak for å utforme språkundervisning i romani og romanes i samarbeid med de romani- og romanestalende*

Verken Kunnskapsdepartementet eller Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har mottatt eksplisitt ønske om språkundervisning i romani eller romanes.

Når det gjelder rom har gruppen, så vidt vi vet, gode kunnskaper i muntlig romanes. Etter ønske fra gruppen har språkopplæring i norsk vært prioritert av myndighetene. Oslo kommune har etablert et voksenopplærings senter for unge voksne rom, med tilskudd fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet. Målsetningen er å øke lese- og skriveferdigheter i norsk, digitale ferdigheter og matematikkunnskaper. Ideen er at sikring av basiskompetanse hos foreldregenerasjonen, på sikt vil kunne bidra til bedre kontinuitet og gjennomføring av obligatorisk grunnskole for rombarn.

Det er opprettet et samarbeid med grunnskoler som har romelever, og den elektroniske læringsplattformen Fronter, som benyttes i Osloskolen, er tatt i bruk som et felles forum for skoler som underviser romelever. Det elektroniske rommet inneholder blant annet et diskusjonsforum og en lenkesamling og benyttes til publisering av nyheter, informasjon og undervisningsmateriale, samt tekster produsert av voksne deltakere og skoleelever. Tanken er at Fronter i framtiden også kan benyttes som én form for kontakt med elever og foreldre når de reiser, og med elever som står i fare for å falle fra i overgangen fra barne- til ungdomsskole.

I samarbeid med romforeningen Romani Kultura er det etablert en ordning for grunnskoler som ønsker å benytte seg av romanestående morsmålsassistenter. Initiativet kom fra rommødre som helt eller delvis har fullført videregående skole i Sverige. I januar 2011 startet et kurs for tospråklige barnehageassistenter ved Høgskolen i Oslo der assistenter med rombakgrunn vil delta.

Norge har inngått et samarbeid med Sverige om nettressurser til morsmålsopplæring. Fra 2011 administreres nettstedet, www.morsmal.no, av Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring. De svenske nettsidene inneholder flere varianter av romanes. Disse har vært prøvd ut ved undervisning for voksne i Sverige.

Utdanningsdirektoratet får årlig midler til utvikling av tiltak til opplæring for nasjonale minoriteter. Det er blant annet utarbeidet en rapport om forholdet mellom opplæringsloven og internasjonale konvensjoner, spesielt med tanke på rom.

Utdanningsdirektoratet arbeider med å lage en brosjyre som skal gi oversikt over og innblikk i de fem nasjonale minoritetene i Norge. Brosjyren er i første rekke til bruk i skolesammenheng og skal foreligge i løpet av 2011.

Når det gjelder romanifolket/taterne har organisasjonene mottatt prosjektstøtte for innsamling av ord og utvikling av ordbok på romani.

Undervisning i barnehage og skole om romanifolket/taterne

Kunnskapsdepartementet har delfinansiert prosjektet ”Taterfolket – fra barn til voksen” fra og med 2004 og til og med 2010. Målet med prosjektet har blant annet vært å fremme informasjon og kunnskap om romanifolket for barn i førskolealder og deres foreldre. I oppfølgingen av prosjektet ”Taterfolket – fra barn til voksen”, søkes det å få til inkluderende læringsfellesskap i barnehage og skole der språklig og kulturelt mangfold gis verdi og danner utgangspunkt for utviklingsarbeidet. Arbeidet skal fremme at man ser på, og benytter, taterfolkets språk og kultur som ressurser i opplæringen av alle barn. Oppfølgingsarbeidet består i utviklingsarbeid i barnehage og skole og gjennom nettverksarbeid knyttet opp til NAFOs (Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring) nasjonale strategi for spredning av kompetanse.

Tiltak i barnehager og på grunnskoler er organisert som egne tiltaksområder med lokale prosjektledere som følger opp det daglige arbeidet. Det er nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter for Taternes Landsforening og faglige medarbeidere ved Høgskolen i Sør-Trøndelag og Dronning Mauds Minnes Høgskole. Det skal også vurderes om og i så fall hvordan tiltakene kan nyttes overfor rom (sigøynerne).

Del II

Språkpakten del II – Anvendelse av artikkel 7 i forhold til Norges anerkjente regions- eller minoritetsspråk

Europarådet ber i denne delen av rapporten om informasjon om tiltak som staten har iverksatt for å anvende artikkel 7 for statens anerkjente regions- eller minoritetsspråk. (Regions- eller minoritetsspråk er definert i artikkel 1 a.)

Europarådet ber videre om å bli informert om nye tiltak iverksatt etter forrige rapportering og om å få en detaljert redegjørelse for juridiske og praktiske tiltak som staten har iverksatt for å implementere oppfordringene og de såkalte boksenbefalingene som Ekspertkomiteen har gitt i den foregående evalueringsrapporten, eventuelt de foregående evalueringsrapportene.

I denne delen av rapporten vil vi for hvert av de aktuelle språkene informere om tiltak staten har iverksatt og redegjøre for oppfølging av oppfordringer og boksenbefalingene fra Ekspertkomiteen. Nummereringen av spørsmålene fra Ekspertkomiteen er lik som nummereringen i den fjerde evalueringsrapporten.

Artikkel 7 – Informasjon om hvert språk og tiltak for å iverksette Ekspertkomiteens anbefalinger

Ekspertkomiteen ber i evalueringsrapporten om en oppdatering på situasjonen for regions- eller minoritetsspråk.

I forhold til alle regions- eller minoritetsspråk har Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

7. Har norske myndigheter startet arbeidet med å samle inn mer pålitelig data om hvor mange som bruker regions- eller minoritetsspråk, og deres geografiske fordeling?

[Have the Norwegian authorities initiated work to collect more reliable data concerning the number of users of regional or minority languages and their geographic distribution?]

Kartlegging av bruk av samiske språk

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Sametinget har våren 2011 tatt initiativ til at det gjennomføres en større språkundersøkelse som kartlegger språksituasjonen på individnivå blant den samiske befolkningen. Rapport fra undersøkelsen skal foreligge våren 2012. Formålet med undersøkelsen er å få en oversikt over hvor mange som behersker hvert av de samiske språkene muntlig og skriftlig, i hvilke sammenhenger de bruker språket og i hvor stor grad samisk språk brukes som samhandlingsspråk i barnehage, skole, jobb, utdanning, fritid, lokalsamfunn og i frivillig eller politisk arbeid.

Resultatene av undersøkelsen er ment å være et grunnlag for språkplanleggingen på alle nivå i samfunnet, herunder på statlig, regionalt og kommunalt nivå. Resultatene skal brukes til å utforme og iverksette tiltak som fører til bevaring og utvikling av de samiske språkene.

Øvrige regions- eller minoritetsspråk

For de andre regions- eller minoritetsspråkene er det ikke igangsatt kartlegging. Dette har sammenheng med de utfordringene som knytter seg til utviklingen av statistikk basert på etnisitet, se omtale Del I, delkapittel Brukere av regions- eller minoritetsspråk.

I forhold til kvensk stiller Ekspertkomiteen innledningsvis følgende spørsmål:

11. Myndighetene bes om å utrede antall kvensktalende og deres geografiske fordeling.

[Please clarify the number of speakers of Kven and their geographical location.]

Se omtale Del I, delkapittel om Brukere av regions- eller minoritetsspråk.

I forhold til pitesamiske har Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

23. Myndighetene bes om å skaffe mer informasjon om det pitesamiske (arjeplogsamiske)

[Please provide information on Pite Sámi (Arjeplog Sámi).]

Pitesamisk Senter Duoddara Ráffe arbeider for å revitalisere pitesamisk språk og kultur. Senteret er i 2010 tildelt midler fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet for å drive informasjon og kursvirksomhet om pitesamisk språk og kultur.

Árran lulesamisk senter er fra Sametinget tildelt ansvar for pitesamisk museumsvirksomhet. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har i 2009 og 2010 tildelt midler til Árran lulesamisk senter til et forprosjekt som har som mål å bidra til å bevare, synliggjøre og revitalisere bruk av samiske stedsnavn i pitesamisk område.

I henhold til UNESCO sin ”røde liste” er pitesamisk klassifisert som et utdødd språk.

Europarådet peker videre på enkelte særskilte spørsmål som har oppstått etter evalueringen av Norges fjerde rapport:

24. Hvilke tiltak er gjennomført for å tilrettelegge voksenopplæring i kvensk (se også spørsmål 101. under)?

[What measures have been taken to promote Kven in adult education (see also question 101. below)?]

Det er ikke blitt iverksatt særskilte tiltak for å fremme opplæring i kvensk for voksne utover studietilbudene i kvensk ved Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark. Det er for tiden få studenter som søker seg til studiene og det kan dermed antas at tilbudet dekker den nåværende etterspørselen.

**24. Har det blitt gjort større innsats i arbeidet med å standardisere språket?
Have stronger efforts been made in the work to standardise the language?**

Vi viser til omtalen av Kvensk institutts årsrapporter for 2009 og 2010 som svar på den fjerde anbefalingen fra Ministerkomiteen, omtalt i Del I.

Spørsmål i Ekspertkomiteens evalueringsrapport om statusen for lule- og sørsamisk språk

28. Norske myndigheter blir bedt om å klargjøre spørsmålet om mulig anvendelse av paktens del III.

[Please clarify the issue of the possible application of Part III of the Charter to Lule and/or South Sámi.]

Vi viser til omtale av spørsmålet i forbindelse med Ministerkomiteens andre anbefaling på side X.

Samiske språk

Handlingsplan for samiske språk

Handlingsplan for samiske språk er det mest relevante og omfattende tiltaket som norske myndigheter har iverksatt siden forrige rapportering på Språkpakten. Vi viser til omtale av Handlingsplan for samiske språk og dens tiltak under Del I, delkapittelet om Politikk, lovgivning og praksis - endringer. Se også omtale av St. meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken, på samme sted.

Tilskudd til samiske språk, informasjon m.m.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet gir årlig tilskudd til samiske språk. Departementet vil i 2011 fordele tilskuddsmidler etter søknad og nærmere vurdering til konkrete øremerkede prosjekter. I 2011 er det bevilget ca. 11 millioner kroner til formålet.

Formålet med tilskuddsordningen er å styrke samiske språk ved å legge til rette for økt bruk av samiske språk i det offentlige rom, øke antallet samiske språkbrukere, øke mengden av offentlig informasjon gitt til samer på samisk, og å øke informasjonen om samiske forhold overfor befolkningen i Norge.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil prioritere tiltak knyttet til Handlingsplan for samiske språk (se nærmere omtale under Del I, delkapittelet om politikk, lovgivning og praksis - endringer).

Samiskopplæring i barnehage og skole

Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å utvikle veiledninger til de nasjonale læreplanene for fag, for å støtte lærerne i deres arbeid. Målet er at veiledningene skal bidra til at opplæringen legges bedre til rette for å møte elevenes opplæringsbehov.

Oppdraget omfatter også veiledninger til læreplanverket for Kunnskapsløftet – Samisk, og det er laget veiledninger til læreplanene i samisk som førstespråk og samisk som andrespråk. Fagpersoner fra samiske miljøer har bidratt i arbeidet med de samiske veiledningene. Lohkkanguovddáš/ Senter for samisk i opplæringen ved Samisk høgskole har vært en sentral samarbeidspartner. Sametinget har også deltatt i kvalitetssikringen av veiledningene til læreplanene i samiske språk. Det er Sametinget som har ansvar for utvikling og fastsettelse av disse planer, jf. Opplæringsloven kapittel 6.

Veiledningene gir råd om og veiledning i hvordan opplæringen kan planlegges og gjennomføres samt hvordan elevene kan vurderes på ulike trinn. Veiledningene gir konkrete eksempler på hvordan kompetansemålene kan få et relevant innhold på alle trinn og på progresjonen mellom trinnene. Veiledningene ivaretar de fem grunnleggende ferdighetene; å kunne lese, skrive, uttrykke seg muntlig, regne og å beherske digitale ferdigheter.

Veiledningene blir publisert på internett, på nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk og på norsk.

Utdanningsdirektoratet har i samarbeid med Sametinget og fylkesmennene i Troms og Finnmark utviklet en informasjonsbrosjyre om rett og plikt til samiskopplæring. Målgruppe for brosjyren er skoleeiere (i praksis kommunene). Brosjyren er publisert på www.udir.no.

En del elever bor på steder der det er vanskelig å følge ordinær opplæring i/på samisk, og det er derfor lagt til rette for at de kan få tilbud om fjernundervisning. Fylkesmannen i Finnmark er koordinator og har hovedansvaret for nordsamisk fjernundervisning. Fylkesmannen skal legge til rette for og sørge for at det opprettes god kontakt mellom kommunene. Fokus på kvalitet i undervisningstilbudet ved hjelp av nettverkssamlinger for nettlærer gjennomføres årlig og i samarbeid med andre fylkesmenn.

Se også omtale av situasjonen for samiske språk på området utdanning som svar på spørsmål 64, 110 og 117.

Elever som har opplæring i samisk, får flere timer undervisning i uka enn elever som ikke har samisk. Dette er en utfordring for mange skoler. Sametinget, Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet har gjennomgått fag- og timefordeling for elever med samisk i grunnskole og videregående opplæring. Gruppens rapport ble lagt frem vinteren 2011.

Undervisning og studier

Statistikk over grunnskoleopplæring i/på samiske språk

Statistikk over grunnskoleopplæring i/på samiske språk fremgår av Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Det registreres ikke opplæring på bakgrunn av etnisitet.

Når det gjelder samiske språk, gis det oversikt over undervisningen

- på lands-, fylkeskommune-, kommune- og skolenivå
- på de tre samiske språkene, fordelt på undervisningen i første- og andrespråk; det siste fordelt på nivå 2 og 3
- fordelt på klassetrinn
- fordelt på jenter og gutter

I skoleåret 2010/2011 er det i følge Grunnskolens informasjonssystem (GSI) 928 elever elever som har nordsamisk som førstespråk, 1145 som har nordsamisk som andrespråk (samisk 2 og

3), 29 som har lulesamisk som førstespråk, 68 som har lulesamisk som andrespråk, 24 som har sørsamisk som førstespråk, og 80 elever som har sørsamisk som andrespråk.

Av Grunnskolen informasjonssystem (GSI) framgår det at det i inneværende skoleår er det 1135 elever i grunnskolen som får opplæring i nordsamisk som andrespråk, fordelt på henholdsvis 532 elever på nivå 2 og 603 elever på nivå 3. [Tallene i de to ovenstående avsnittene må kvalitetssikres.]

Det er 67 elever som får opplæring i lulesamisk som andrespråk: 44 på nivå 2 og 23 på nivå 3. 81 elever får opplæring i sørsamisk som andrespråk: 19 på nivå 2 og 62 på nivå 3.

Statistikk over videregående opplæring i/på samisk

Samisk som første språk

Statistikken over tilskuddsberettiget samiskopplæring i videregående opplæring fra Utdanningsdirektoratet/VIGO viser at i 2009-2010 var det til sammen 215 elever som fikk opplæring i/på fagområdet samisk som førstespråk. 190 fikk nordsamisk opplæring, 4 sørsamisk og 23 lulesamisk. (Dette blir 217, noe som antakelig skyldes at to elever er registrert på to fagkoder samtidig).

Samisk som andre språk

På videregående nivå viser statistikk fra Utdanningsdirektoratet/VIGO at i skoleåret 2009/2010 fikk 154 elever opplæring i de ulike samiske språkene som andrespråk; 142 fikk opplæring i nordsamisk som andrespråk, 9 i sørsamisk og 9 i lulesamisk.

Statistikken for videregående er langt mer detaljert enn for grunnskoleopplæringen på grunn av fordeling på fag og studieretninger. Utdanningsdirektoratet og Sametinget drøfter nå hvordan en skal få en god statistikk over samisk i videregående opplæring, samtidig som personvernet blir ivaretatt. På enkelte fag/studieretninger/skoler er det så få elever at de vil være lett identifiserbare.

Elever i Oslo som ønsker opplæring i sørsamisk eller lulesamisk, får dette som gratis fjernundervisning. Det arrangeres også språk- og kultursamlinger både i det sørsamiske området og av Árran lulesamisk senter for lulesamisk språk. Utdanningsetaten i Oslo dekker kostnadene i forbindelse med disse samlingene.

Høyere utdanning

Kunnskapsdepartementet bevilget 700 000 kroner til Samisk høyskole med oppfordring til å samarbeide om samiskundervisning med Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark. Nordsamisk er det største språket, men departementet har i sitt forslag til rekrutteringsstrategi konsentrert mer ressurser rundt sørsamisk og lulesamisk.

Ved Universitetet i Nordland er det også undervisning i lulesamisk.

Senter for samisk i opplæringen/Lohkanguovddas

Senter for samisk i opplæringen/Lohkanguovddas ved Samisk høyskole ble opprettet i 2007. Senteret er et ressurscenter spesielt rettet mot arbeid for å fremme muntlig og skriftlig bruk av samisk i befolkningen. Dette innebærer å styrke bruken av de samiske språkene i opplæringssystemet. Senteret har også forsknings- og utviklingsarbeid knyttet til fagområdet.

Senteret er finansiert av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Sametinget.

Rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning

Kunnskapsdepartementet vil iverksette en nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning. Strategien skal virke fra 2011-2014 og har særlig vekt på samisk lærerutdanning og samiske språk. Tiltaksplan for 2011 er under utarbeidelse. I 2011 er det satt av 1,5 millioner kroner til rekrutteringstiltak. Hovedvekten vil her ligge på sør- og lulesamisk.

I tillegg er arbeidet med ny rammeplan for samisk førskolelærerutdanning i prosess.

Konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget

Avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget ble inngått mellom kommunal- og regionalministeren og sametingspresidenten i mai 2005. Ved kongelig resolusjon 1. juli 2005 ble det stadfestet at de avtalte prosedyrene skal gjelde for hele statsforvaltningen. Bakgrunnen for fastsettelse av konsultasjonsprosedyrene er urfolks rett til å bli konsultert i saker som kan få direkte betydning for dem, jf. artikkel 6 i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.

Som følge av konsultasjonsavtalen er det en rekke konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget i mange ulike typer saker i løpet av et år. Sametinget og Kunnskapsdepartementet har konsultasjoner etter behov og har også innført to halvårlige samarbeidsmøter. På møtene er det gjensidig orientering om aktuelle saker, drøfting av aktuelle saker, orienterer om saker det kan bli aktuelt å konsultere om og planlegging av eventuelle konsultasjoner. Det blir færre konsultasjoner da sakene i større grad drøftes i samarbeidsmøtene og/eller ved mer uformell kontakt. Samarbeidsmøtene har ført til mer forberedte konsultasjoner med bedre innsikt i og forståelse for hverandres roller og synspunkter. Møtene har også gitt økt gjensidig kunnskap om interne prosesser og krav.

Se mer generelt om konsultasjonsavtalen i Norges rapport fra 2008 på implementeringen av ILO-konvensjon nr. 169.

Samisk voksenopplæringsprosjekt

Fylkesmannen i Nordland har etter handlingsplanen for samiske språk to ulike tiltak som baserer seg på den såkalte Ulpan-metoden.

Fylkesmannen i Nordland ønsker å bidra til utvikling av metoder der språkopplæringen blir vesentlig mer effektiv, basert på Ulpan-metoden. Metoden har i andre områder bidratt til muntlig flytende språkkunnskap på noen måneder. Med mer effektive språkinnlæringsmetoder viser erfaringer fra andre land at vesentlig flere ungdom og voksne ønsker å lære språk. Prosjektet innbefatter tilpassing av Ulpan-metoden til samisk og deretter rekruttering av motiverte deltakere i et program for å lære samisk. Lavangen kommune står for praktisk utvikling og Universitetet i Nordland som faglig veileder i prosjektet.

Sørsamisk språkopplæring for voksne

Fylkesmannen i Nordland har i 2010 satt i gang et prosjekt for å tilpasse Ulpan-metoden til sørsamisk. Metoden muliggjør blant annet at eldre samer som er sterke i samisk kan bidra i kursingen. Målgruppen er voksne, foreldre og ungdom som ønsker å lære seg sørsamisk. Tiltaket gjennomføres i 2010 og 2011.

Stavekontrollprogrammer for samiske språk

Divvunprosjektet ble igangsatt i 2004. Prosjektet er blitt finansiert av Sametinget, Kunnskapsdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

I Divvunprosjektet er det utviklet stavekontroll- og korrekturprogrammer for nord- og lulesamisk. Programmet er gratis og kan lastes ned fra internett. I prosjektet arbeides det med å ferdigstille et stavekontrollprogram for sørsamisk. Denne type språkteknologi er en forutsetning for at samiske språk skal kunne overleve som bruksspråk i dagens samfunn. Teknologien er språkuavhengig og kan derfor være et godt grunnlag for tilsvarende arbeid for andre minoritetsspråk.

I 2011 er det bevilget 4,7 millioner kroner til etablering av en drifts- og utviklingsorganisasjon rundt Divvun. Organisasjonen vil bli knyttet opp mot Universitetet i Tromsø i 2011. [Tilknytning vil bli avklart før rapport sendes til Europarådet.]

Kriminalomsorgen

I 2009 og 2010 ble det tatt opp én samisktalende aspirant hvert år ved fengselsskolen. Kriminalomsorgen har iverksatt noe oversettelsesarbeid og har også påbegynt arbeidet med bedre skilting.

Justisdepartementet/Kriminalomsorgens sentrale forvaltning nedsatt en arbeidsgruppe som skal gjennomgå soningsforholdene for samiske innsatte og domfelte. Dette er en del av arbeidet med oppfølging av St.meld. nr. 37 (2007-2008) Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn og Handlingsplan for samiske språk. Arbeidsgruppen skal blant annet:

1. Vurdere hvordan kriminalomsorgen gjennomfører de ulike straffereaksjoner som fengselsstraff, forvaring, samfunnsstraff mv. for samiske domfelte
2. Fremme konkrete forslag til hvordan kriminalomsorgen best kan ivareta samisktalende innsatte/domfelte som sikrer målsettingen med straffegjennomføringen, herunder skal det vurderes om det bør utarbeides en egen håndbok for gruppen
3. Utrede behov for kompetanse og kapasitet for et samisk kompetansesenter i Troms eller Finnmark, herunder konkrete forslag til rekruttering ("rekruttere og beholde") av ansatte med samiskspråklig kompetanse og kjennskap til samisk kultur. Gruppen skal utrede konsekvensene av å etablere et kompetansesenter som en integrert del av kriminalomsorgen i Troms eller Finnmark.
4. Innhente kunnskap om hvordan andre etater i forvaltningsområdet praktisk ivaretar sine forpliktelser overfor den samiske befolkningen. Det bør også undersøkes om kriminalomsorgen i Sverige og Finland gjennomfører spesielle tiltak.
5. Foreta økonomiske og administrative beregninger av alle forslag som fremmes.

Arbeidsgruppens rapport forventes å være ferdig 31. desember 2011.

Det er innen en rekke samfunnsområder ulike tiltak for å tilrettelegge og oppfordre til bruk av samiske språk. Vi vil i denne sammenhengen trekke frem følgende tiltak:

- Innen arbeids- og velferdsforvaltningen

Arbeidsdepartementet arbeider med å sikre at de samiske brukerne i NAV-systemet blir møtt med samisk språk, kulturkompetanse og kunnskap om samiske samfunnsforhold. Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for gjennomføringen av sentrale deler av arbeids- og velferdspolitikken. I tillegg til å lede etatens arbeid på dette området, skal Arbeids- og velferdsdirektoratet ivareta oppgaver på sosial- og levekårsområdet. Målsettinger knyttet til

ivaretagelse av det samiske perspektiv i arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV) blir omtalt og presisert i tildelingsbrevet fra Arbeidsdepartementet til Arbeids- og velferdsdirektoratet.

- I forbindelse med valg

Oversettelse av materiell til samiske språk i forbindelse med valg:

- Kunngjøringsannonser (nordsamisk) - fire stykker i 2009
- Tekst på Kommunal- og regionaldepartementets valgportal: www.valg.no (nordsamisk)
- Brosjyre om valg (nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk)
- Plakat til å henge opp i valglokalene (nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk)

Tilskudd for å øke kunnskapen om valget og øke valgdeltakelsen

Sametingets Ungdomspolitiske Utvalg (SUPU) ble i 2009 tildelt 184 000 kroner til en kampanje for å få samisk ungdom til å melde seg inn i Sametingets valgmanntall og til å stemme ved Sametingsvalget. Målgruppen for kampanjen var samisk ungdom.

ČálliidLágádus (ForfatterneForlag) ble i 2009 tildelt 336 000 kroner til oversettelse av Avis i Skolens valghefter som er tilpasset tre målgrupper: mellomtrinnet, ungdomstrinnet og videregående. De ønsker å oversette heftene til nord-, lule- og sørsamisk.

- Innen barnehagesektoren

Informasjon om barnehagetilbud

Sametinget har utarbeidet en egen informasjonsbrosjyre om barnehagetilbud for samiske barn. Brosjyren foreligger på sør-, lule- og nordsamisk. Kunnskapsdepartementet har distribuert denne til alle landets kommuner og fylkesmenn.

Informasjon om barnehagen

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet en egen informasjonsbrosjyre til foreldre om barnehagen. Brosjyren har spesielt fokus på ny formålsparagraf og opprettelse av nytt foreldreutvalg for barnehager (FUB). Brosjyren er oversatt til alle tre samiske språk.

Kulturbygg - Saemien Sijte

Saemien Sijte har samisk museumsansvar for hele det sørsamiske området. Det er Sametinget som har forvaltningsansvaret for Saemien Sijte. Statsbygg har igangsatt forprosjektering av nye lokaler for Saemien Sijte i Snåsa på oppdrag fra Kulturdepartementet.

Kulturbygg - Østsamisk museum i Neiden

Kulturdepartementet har gitt til sammen 42 millioner kroner til byggingen av Østsamisk museum i Neiden. Tilskuddet inkluderer midler til utstillinger og inventar. Sametinget har forvaltningsansvaret for Østsamisk museum, som er en del av den konsoliderte enheten Tana og Varanger museumssiida.

Østsamisk museum: Språkminne – dialog og formidling

ABM-utvikling ga i 2010 prosjektstøtte på 62 000 kroner til Østsamisk museum til prosjektet "Språkminne – dialog og formidling" Prosjektet er en hybrid mellom kunst og kultur/språkvern, hvor det ønskes skapt en møteplass for dialog rundt det østsamisk/skoltesamiske språket med utgangspunkt i en permanent kunstvideoinstallasjon i museet som åpner neste år. Østsamisk/skoltesamisk er et utrydningstruet språk. Det er noen få mennesker i Nord-Finland og på Kola som kan språket i dag, ingen i Norge. Prosjektet har tre deler: dialogmøte, oversettelse og formidling.

Museet har de siste årene samlet inn en del språkmateriale. Et viktig mål med prosjektet er å føre tilbake innsamlet kunnskap og materiale til lokalsamfunnet og informantene og dermed innlede til diskusjon om fremtiden for det østsamiske/skoltesamiske språket. Her vil museet og installasjonen kunne være en arena for møter og debatt.

Kunst og kulturvern

Norsk kulturråd forvalter og fordeler midler fra Norsk kulturfond. Det er gitt tilskudd til flere prosjekter rettet mot samisk og minoritetsspråk. Se vedlegg med oversiktstabell over fordeling av midler til museums- og kulturvernprosjekter med tilknytning til samisk kultur som har fått støtte fra Norsk Kulturråd og ABM-utvikling 2008-2010. Fra 1.januar 2011 er ABM-utvikling avvirket og denne institusjonens arbeid med arkiv og museum er integrert i Norsk Kulturråd.

Se også omtale under Del III, artikkel 12 Kulturaktiviteter og kulturanlegg.

Beaivváš Sámi Teáhter

Beaivváš Sámi Teáhter skal fremme teatervirksomhet på samiske språk og på den måten formidle samisk kultur. Teatret skal dekke de samiske områdene i Norge, men arbeider også til en viss grad i de samiske områdene i nabolandene. Det forvaltningsmessige ansvaret for Beaivváš Sámi Teáhter ble fra 2002 overført til Sametinget. Siden 2008 har Beaivváš Sámi Teáhter inngått som en del av rapportingen i den årlige budsjettproposisjonen fra Kulturdepartementet til Stortinget, slik at resultatene blir sett i sammenheng med de øvrige scenekunstinstitusjonene med fast årlig støtte.

I 2009 var også Beaivváš Sámi Teáhter en av to hovedsamarbeidspartnere for Riksteatret som hadde et særskilt fokus på nordområdene i sitt jubileumsår. De to teatrene gjennomførte i den sammenheng en samarbeidsproduksjon.

Den samiske språkprisen - Gollegiella

Den samiske språkprisen – Gollegiella - ble delt ut av den svenske landsbygdsminister Eskil Erlandsson under det nordiske minister- og sametingspresidentmøtet i Stockholm i november 2010. Prismottakerne var to kvinnelige språkforkjempere innen nordsamisk og sørsamisk språk. Språkprisen ble opprettet i 2003 av sameministrene og sametingspresidentene i Finland, Sverige og Norge. Prisen deles ut annet hvert år til enkeltpersoner, grupper, organisasjoner eller institusjoner fra Finland, Sverige, Russland og Norge som har gjort en verdifull innsats for å fremme samisk språk. Prisen er på 12500 Euro.

Samiske språksentre

Oppbyggingen av samiske språksentre har hatt stor betydning for revitaliseringen av samisk språk og kultur. Språksentrenes arbeidsoppgaver er å utvikle og styrke opplæringstiltak innen samisk språk, kultur og næring, samt spre informasjon om samisk kultur. Språksentrene arrangerer kurs i alt fra samisk som lekespråk for barn og samiskopplæring for kommuneansatte til duodjikurs (samisk kunsthåndverk). Språksentrene er også møteplasser for den samiske befolkningen. Finansieringen av de samiske språksentrene skjer dels gjennom tilskudd fra Sametinget og dels fra kommunene. Sametinget har i 2011 satt av 5,67 millioner kroner i tilskudd til samiske språksentre. Midlene er fordelt til 10 samiske språksentre (8 av disse språksentrene er for nordsamisk språk).

Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner bidrar til å synliggjøre samiske kulturliv. De fungerer som arenaer for utvikling av samisk kultur og har en viktig rolle i utviklingen av samiske språk. Sametinget har i 2011 satt av 9,588 millioner kroner til formålet.

Scenekunst

For omtale av tilskudd til prosjekter som har tilknytning til samisk kultur 2008 - 2010 fra Norsk kulturråd, se vedlegg YY.

Dramatikkens hus

Dramatikkens hus i Oslo er et nasjonalt kompetanse- og utviklingssenter for ny norsk og samisk dramatikk. Dramatikkens hus fikk midler til etablering i 2009 med sikte på igangsetting av virksomheten fra 2010. Formålet med Dramatikkens Hus er å styrke interessen for ny norsk og samisk dramatikk, øke kvaliteten og bredden på samtidens scenetekst/dramatikk og bygge opp nasjonal kompetanse innen tekstutvikling for scene.

Radio- og fjernsynssendinger

NRK Sámi Radios regionalkontorer i Tysfjord og Snåsa ble styrket i 2007. Dette har bidratt til et mer allsidig innhold og dekning av et større geografisk område for de samiske nyhetssendingene både i radio og fjernsyn. Flertallet av sendingene er på nordsamisk, men i sendingene på radio brukes både sørsamisk og lulesamisk. Disse to samiske språkene kringkastes dermed ukentlig på den nasjonale fjernsynsstasjonen NRK1. (For omtale av radio- og fjernsynssendinger på nordsamisk, se Del III artikkel 11, punkt 1, underpunkt c, ii.)

Teksting av kinofilmer

Bransjeorganisasjonen Film & Kino forvalter en tilskuddsordning for teksting av kinofilm. Ordningen finansieres gjennom avgiften på kinovisning og videoomsetning (Norsk kino- og filmfond). Det følger av forskriften for ordningen at tilskudd kan gis til dekning av kostnader forbundet med teksting av kinofilm ”med norsk eller samisk tale”. Formålet er å gjøre ”norsk- og samiskspråklige kinofilmer tilgjengelige for hørselshemmede”.

Et annet formål som fondsmidlene skal brukes til er ”dubbing av film for barn”. Målet er å gjøre filmer for yngre aldersgrupper tilgjengelige i norsk språkdrakt. Film & Kino støtter også distribusjon, inkl. versjonering (dubbing), av kvalitetsfilm på DVD (S-filmordningen). Tatt i betraktning det manglende tilbudet av samiskspråklig barnefilm på DVD, har Kulturdepartementet lagt til grunn at eventuelle søknader om versjonering til samisk vil bli høyt prioritert av Film & Kino.

Støtteordninger for aviser

To norskspråklige lokalaviser (Lokalavisa NordSalten og Snåsningen) fikk tilskudd fra støtteordningen for samiske aviser til produksjon av avissider på lule- og sørsamisk i 2010. For omtale av støtteordninger for nordsamiske aviser, se Del III artikkel 11, punkt 1, underpunkt e, i).

Samlingsforvaltningssystemet Primus på samisk

De siste årene har Sametinget og ABM-utvikling samarbeidet om en nordsamisk versjon av Primus – et samlingsforvaltningssystem museene bruker. Det gjenstår en del før versjonen kan tas i bruk.

Eksperterkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. a:

Lule Sámi

60. (boks) Hvilke skritt har myndighetene tatt for å øke innsatsen for å beskytte og fremme lulesamisk?

[(box) What steps have been taken to increase efforts to protect and promote Lule Sámi?]

Innsatsen for å styrke og fremme lulesamisk språk er en viktig del av Handlingsplan for samiske språk. (Se omtale av handlingsplanen i Del I, delkapittelet om Politikk, lovgivning og praksis – endringer). For at sørsamisk og lulesamisk skal få gode utviklingsmuligheter rettes det særskilt innsats mot behovene i disse språksamfunnene. Fylkesmannen i Nordland fikk i 2009 i oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet (nå: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet) å utvikle tiltak for å styrke lulesamisk og sørsamisk språk. Oppdraget gjelder hele handlingsplanperioden. Fylkesmannen fikk i 2009 og 2010 til sammen 3,2 millioner kroner til dette.

Vi vil trekke frem følgende eksempler på tiltak for å beskytte og fremme lulesamisk:

Som et tiltak i Handlingsplanen for samiske språk vil Fylkesmannen i Nordland i 2011 sette i gang kompetanseheving for førskolelærere i barnehager som har lulesamiske barn, eller som befinner seg i områder der lulesamisk kultur er levende. Innholdet skal både være kultur og språk. Når det gjelder språk vektlegges metodikk og tiltak som gjør språket synlig og levende for alle i barnehagen. Nettverksbygging, besøk og hospitering vil være en del av organiseringen. Fylkesmannen i Nordland har et praktisk og overordnet ansvar, og Universitetet i Nordland skal være ansvarlig for det faglige innholdet.

I september 2009 arrangerte Fylkesmannen i Nordland, i samarbeid med Drag skole og sameskolen i Jokkmokk, en felles språkleir for skolenes lulesamiske elever. Fylkesmannen i Nordland har videre i samarbeid med Drag skole og skolene i Jokkmokk og Gällivarre arrangert lulesamisk språkleir i 2010. Målgruppen for språkleiren var ungdom med samisk som førstespråk og 19 elever deltok. Språkleirene skal arrangeres årlig i henholdsvis Norge og Sverige. Det vil bli arrangert en ny lulesamisk språkleir på Drag i 2011.

South Sámi

63. Myndighetene blir bedt om å rapportere om tiltakene som er planlagt i stortingsmelding om samepolitikken, og om måten de er gjennomført på.

[Please report on the measures envisaged in the White Paper on Sámi policy and on how they have been implemented.]

Et av de viktigste tiltakene for å følge opp tiltak for de samiske språkene i St.meld. nr. 28 (2007-2008) er Handlingsplan for samiske språk. Innsatsen for å styrke og fremme sørsamisk språk er en viktig del av denne handlingsplanen. (Se omtale av handlingsplanen i Del I, delkapittelet om Politikk, lovgivning og praksis – endringer).

Som et tiltak i handlingsplanen vil Fylkesmannen i Nordland vil i 2011 sette i gang kompetanseheving for førskolelærere i barnehager som har sørsamiske barn, eller som befinner seg i områder der sørsamisk kultur er levende. (Se omtale av tiltak for lulesamiske barn under svar på spørsmål 60.) Tiltaket utføres i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Høgskolen i Nord-Trøndelag er ansvarlig for det faglige innholdet.

Fylkesmannen i Nordland arrangerer sørsamisk språkleir i samarbeid med Sameskolestyrelsen i Sverige. Målsettingen med språkleiren er å revitalisere, styrke og utvikle sørsamisk som bruks- og samhandlingsspråk. Prosjektet skal inspirere til økt innsats for å tilegne seg sørsamisk og skape språkarenaer der sørsamisk kan benyttes i et samisk område med spredt bosetning. Prosjektet har også som mål å følge opp foreldre til elevene som deltar. Det er hittil avholdt 4 språkleire, og det har vært stor oppslutning om disse leirene.

Det er et tiltak i handlingsplanen for samisk språk at skal Fylkesmannen i Nordland styrke karriereveiledningen blant sørsamisk og lulesamisk ungdom. Målet er å motivere til økt søknad til høyere utdanning blant samiske elever, med fokus på språk og lærerutdanning. Videre vil man bidra til å begrense frafallet fra samiskundervisningen mellom grunnskolen og videregående utdanning og mellom videregående utdanning og høyere utdanning. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal arbeide for økt rekruttering til lulesamisk lærerutdanning. En tilsvarende arbeidsgruppe vil bli nedsatt for å arbeide for rekruttering til sørsamiske studier.

Snåsing, som er en lokalavis i Snåsa kommune i det sørsamiske språkområdet, produserer avissider på sørsamisk. Avisen mottar pressestøtte over Kulturdepartementets budsjett.

I henhold til tiltak i handlingsplanen for samiske språk, vil Helse- og omsorgsdepartementet i samarbeid med Sametinget utrede nærmere hvordan likeverdighet i helsetjenesten kan bli ivaretatt i de lulesamiske og sørsamiske områdene. Saken er drøftet med Sametinget. Departementet og Sametinget vil følge opp saken videre.

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet bevilger midler til utvikling av samfunnsfagterminologi på sørsamisk.

Divvun har utviklet språkverktøy i form av elektronisk stavekontroll, korrekturprogram og pedagogisk programvare for nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. Kunnskapsdepartementet, Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet og Sametinget har siden 2004 finansiert Divvun-prosjektet. For å sikre nord-, lule- og sørsamisk som levende bruksspråk er det bevilget 4,7 millioner kroner i 2011 over Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjett til etableringen av en drifts- og utviklingsorganisasjon for Divvun.

For å styrke både lulesamisk og sørsamisk, ble det i 2009 bevilget nærmere 1,2 millioner kroner til Forskningsrådets samiske forskningsprogram. I 2010 ble midlene økt til 1,650 millioner. Midlene er øremerket til forskningsinnsats på disse to språkene, herunder til stipendiatstillinger på doktorgradsnivå.

South Sami

64. (boks) Hvilke skritt er tatt for å øke innsatsen for å beskytte og fremme sørsamisk, særlig på området utdanning?

[(box) What steps have been taken to increase efforts to protect and promote South Sámi. especially in the field of education?]

Sverige og Norge har etablert en arbeidsgruppe som vil se på mulighetene for tettere samarbeid på tvers av grensen. Arbeidsgruppen skal utarbeide forslag til avtale om samarbeid mellom Sverige og Norge om samiskopplæringen, først og fremst med tanke på fjernundervisning, lærerutdanning og læremidler. Gruppen vil se på muligheten for bedre samarbeid om alle de tre samiske språkene, men vil legge særlig vekt på samarbeid om lule- og sørsamisk. I september 2011 skal avtalen presenteres for de ansvarlige departementene i Sverige og Norge, henholdsvis Utbildningsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

The County Governor of Nordland (Fylkesmannen i Nordland) and the Sami School Board in Sweden (Sameskolstyrelsen) have a joint project for South Sami pupils grades 5 to 9 in both countries. The pupils meet for one week at a time, twice a year for intensive language training through language camps. The results have been very good, participants are more secure in speaking South Sámi and they speak Sámi outside classroom situations to a much higher degree than before.

The County Governor of Nordland arranges annual conferences to increase competence and motivation for South Sámi teachers.

Det er utviklet et godt samarbeid med Sverige om språkleire for både lulesamiske og sørsamiske elever. Dette arbeidet drives i regi av Fylkesmannen i Nordland. Tilbakemeldinger tilsier at tiltakene verdsettes av både lærere og elever. Det knyttes kontakter på tvers av grensen; noe som er viktig da miljøene er små. Samtidig gir elevene uttrykk for at de får brukt og tør bruke språket mer, også i fritidssammenheng.

Det er nedsatt en svensk-norsk arbeidsgruppe, ledet av utdanningsdirektøren i Nordland, som ser på mulighetene for tettere og bedre samarbeid om sør- og lulesamisk opplæring. Gruppen skal legge fram forslag til samarbeidstiltak i løpet av september 2011.

Skolt Sámi (Eastern Sámi)

65. Har norske myndigheter undersøkt mulighetene for undervisning i skoltesamisk (østsamisk) i samarbeid med Finland?

[Have the authorities investigated possibilities in co-operation with Finland to introduce the teaching of Skolt Sámi?]

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har lagt vekt på å tilrettelegge for planlegging og gjennomføring av grenseoverskridende tiltak som bidrar til å revitalisere, synliggjøre og styrke det østsamiske/skoltesamiske språket. Språket er i henhold til UNESCOs røde liste klassifisert som et utdødd språk i Norge. Det er derfor svært positivt at språket står i en sterkere stilling i våre naboland, Finland og Russland. Finland utmerker seg blant annet med østsamiske/skoltesamisk undervisning i skolen. I 2010 startet et 3-årig samarbeidsprosjekt mellom østsamiske/skoltesamiske miljøer og institusjoner i Norge,

Finland og Russland. Prosjektets hovedmål er å bidra til styrking og utvikling av identiteten, språket og kulturen i et grenseoverskridende perspektiv. Prosjektet finansieres med midler fra Interreg Sápmi og med nasjonale bidrag fra Norge og Finland. Departementet vil fokusere på nødvendig oppfølging av prosjektet og vil drøfte oppfølgingstiltak med prosjektets samarbeidspartnere, østsamiske/skoltesamiske miljøer, sametingene og myndighetene i disse tre land.

Lulesamisk

77. Har myndighetene undersøkt mulighetene for å stimulere til bruk av lulesamisk, særlig utenfor institusjonene?

[Have the authorities investigated the possibilities of stimulating the use of Lule Sámi, especially outside the institutions?]

Et viktig fokus i Handlingsplan for samiske språk og oppfølgingen av denne er å stimulere til bruken av de samiske språkene også utenfor institusjonene.

Det er et tiltak i handlingsplanen at Fylkesmannen i Nordland skal sette i gang et prosjekt for styrking av samisk språk gjennom sosiale medier. Prosjektet skal utføres av Universitetet i Nordland. Tiltaket har som formål å belyse bruken av samisk i sosiale medier og å skissere tiltak for å styrke bruken av samisk i disse mediene. Målgruppe for prosjektet er samisk ungdom. Prosjektet vil også omfatte lulesamisk.

Høsten 2010 startet egne lulesamiske TV- sendinger over You Tube (Nuoraj TV). Sendingene lages av ungdom. Medietilbudet skal inneholde magasinsaker, humor, fiksjon og nyheter. Hovedmålgruppen er ungdom alderen i 15-28 år med tilknytning til Tysfjord/Hamarøy-området. En viktig del av prosjektet er at ungdom selv skal ha muligheten til å delta ved å sende inn videoer. Prosjektet finansieres blant annet av Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet.

Se for øvrig svar på spørsmål 60.

Nord-, lule- og sørsamisk

78. and 86. Myndighetene blir bedt om å rapportere på resultatene av prosjekter utført av Justisdepartementet og Tana kommune, om utarbeiding av samisk juridisk terminologi på nord-, lule- og sørsamisk.

[Please report on the outcome of projects carried out by the Ministry of Justice and the municipality of Tana on the development of legal terminology in North, Lule and South Sámi.]

Tana kommune har i årene 2006-2009 hatt ansvar for prosjektet "Samisk lovspråk". Prosjektet har hatt spesielt fokus på å utvikle termer i tvisteloven og straffeprosessloven på nordsamisk. Prosjektet har vært finansiert av Arbeids- og inkluderingsdepartementet (nå: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet), Sametinget og Tana kommune.

Som oppfølging av prosjektet "Samisk lovspråk" startet Tana kommune et toårig prosjekt "Samiske lovtermer". Prosjektet ble startet opp 1. desember 2009 og avsluttes i desember 2011. Prosjektet er finansiert av Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet,

Sametinget og Tana kommune. Samisk språknemnd, Indre Finnmark tingrett og Giellateknologijja ved Universitetet i Tromsø er viktige samarbeidspartnere. Tana samiske språksenter og SEG (Sámi Ealáhus- ja Guorahallanguovddáš/ Samisk Nærings- og Utredningssenter) leder prosjektet på vegne av Tana kommune.

Formålet med Tana kommunes prosjekt ”Samiske lovtermer” er å bidra til å styrke rettssikkerheten for den samiske befolkningen ved å bidra til en god utvikling av nordsamisk som rettspråk.

I prosjektet utvikler man juridiske termer på nordsamisk. Termer fra blant annet straffeprosessloven, tvisteloven og straffeloven vil bli overført til et databasesystem, som vil gjøre det mulig å offentliggjøre termene for eksempel som digital ordbok. Databasen vil i første omgang bestå av nærmere 3000 juridiske termer og fraser. Deretter vil det arbeides med termer fra domstolsloven. I prosjektet arbeides det også med lovoversettelser.

Lule Sámi

80. Myndighetene blir bedt om å sørge for informasjon om bruken av lulesamisk i forhold til forvaltningen, og om tolkning-/oversettelsesmuligheter som finnes for lulesamisk.

[Please provide information on the actual use of Lule Sámi in relations with the administration, and on the interpretation/translation facilities available in Lule Sámi.]

Sametingets språkstyre foretok i 2008 en undersøkelse om bruken av samiske språk. Formålet med Sametingets språkundersøkelse fra 2008 var å undersøke utvalgte institusjoners bruk av samisk språk i Norge, og undersøke interessen for valg av samisk språk i skoler og barnehager. Fem institusjoner svarte på undersøkelsen i lulesamisk område. 80% av disse institusjonene sier at befolkningen får tjenester på lulesamisk. 20% sier de ikke gjør det.

Lule Sámi

81. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om hvordan lulesamisk brukes på offentlige skilt, bygninger og i annonser i lokalaviser.

[Please provide information on the visibility of Lule Sámi on public signs, buildings and in local newspaper advertisements.]

Det offentlige bruk av stedsnavn på samisk og kvensk reguleres av stadnamnlova. Der det er vedtatt flerspråklige navn i henhold til bestemmelsene i loven skal det samiske og/eller det kvenske navnet brukes på offentlig sted sammen med det norske.

Innenfor forvaltningsområdet for samisk språk skal stedsnavn, i henhold til forskriftene til stadnamnlova, skiltes eller oppgis på kart i følgende rekkefølge: samisk, norsk, kvensk. Bruk av lulesamisk på skilt er derfor aktuelt for Tysfjord kommune som ble innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk i 2006.

Stadig flere offentlige bygninger merkes med samisk navn innenfor det tradisjonelle samiske området. I forvaltningsområdet for samisk språk er det mer bevissthet rundt merking på samisk selv om det ikke stilles noe direkte krav om dette i regelverket.

Fra regjeringens side er det både gjennom St.meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken og gjennom Handlingsplan for samiske språk understreket viktigheten av å synliggjøre de samiske språkene i det offentlige rom, blant annet gjennom skilting på samisk.

I henhold til sameloven § 3-2 skal kunngjøringer fra offentlige organ som retter seg mot befolkningen innenfor forvaltningsområdet skje både på samisk og norsk. Dette vil i praksis kunne være avisannonser. Nasjonale myndigheter har liten oversikt over hvordan dette gjennomføres i praksis.

Lulesamisk

83. Myndighetene blir bedt om å kommentere forekomsten av lulesamiske på TV.

[Please comment on the presence of Lule Sámi in TV.]

Det følger av vedtektene at *NRK skal "bidra til å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur"* og at *"NRK skal ha daglige sendinger for den samiske befolkning"*. Størstedelen av Sámi Radios sendinger på radio og tv er på nordsamisk, men også lulesamisk har permanente sendinger.

Se for øvrig omtale av lulesamiske TV-sendinger over You Tube (Nuoraj TV under svar på spørsmål 77.

Lulesamisk

84. Myndighetene blir bedt om å informere om synligheten av lulesamisk i trykte medier, som lulesamiske språkbrukere har uttrykt behov for.

[Please comment on the visibility of Lule Sámi in the print media with regard to the needs expressed by its speakers.]

Avisen NordSalten som er en lokalavis i det lulesamiske språkområdet, mottar midler over Kulturdepartementets budsjett for å produsere innstikk på lulesamisk. Nordsalten produserte 70 sider på lulesamisk i 2010.

Sørsamisk

87. Myndighetene blir bedt om å gi informasjon om hvorvidt Snåsa også har et offisielt navn på sørsamisk.

[Please provide information on whether Snåsa also has an official name in South Sámi.]

Det offisielle samiske navnet på Snåsa kommune er Snåsen tjielte. Snåsa kommunestyre vedtok i møte 27. mai 2010 å søke om å få bruke det samiske navnet Snåsen tjielte for kommunen. Kommunestyret sitt vedtak ble stadfestet i statsråd 24. september 2010 i henhold til § 3 nr. 3 i kommuneloven.

Sørsamisk

88. Myndighetene blir bedt om å informere om NAV-kontoret i Snåsa og hvorvidt kontoret behandler helsesaker.

[Please provide information on the Office for Labour and Welfare in Snåsa and whether it deals with health issues.]

Myndighetene er opptatt av at samisktalende brukere skal ivaretas både med hensyn til språk og kultur i sitt møte med NAV. Arbeids- og velferdsdirektoratet har uttalt at ved en eventuell ledig stilling ved NAV-kontoret i Snåsa vil den bli utlyst med ønske om sørsamisk kompetanse.

Dette kontoret behandler ikke helsesaker i større grad enn andre NAV-kontorer.

Sørsamisk

90. Myndighetene blir bedt om å redegjøre for forekomsten av sørsamisk på TV.

[Please comment on the presence of South Sámi on TV.]

Vi viser til omtale under svar på spørsmål 83. Størstedelen av Sámi Radios sendinger på radio og tv er på nordsamisk, men også sørsamisk har permanente sendinger.

Nyhetsprogrammet *Ođđasat* sendes mandag til torsdag i riksnettet til P2 og formidles både på samisk og norsk, herunder også sørsamisk og lulesamisk.

Sørsamisk

91. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om hva som finnes av sørsamisk i den trykte presse.

[Please provide information on the presence of South Sámi in the written press.]

Lokalavisa Snåsningen hadde 48 sider på sørsamisk i 2010.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. f

Samiske språk

Lulesamisk

108. Myndighetene blir bedt om å vurdere det lulesamiske førskoletilbudet.

[Please provide an assessment of the situation of pre-school education in Lule Sámi.]

I kommunene Bodø og Tysfjord fikk til sammen 27 barn med lulesamisk bakgrunn barnehagetilbud tilrettelagt ut fra deres språkbakgrunn i 2010. Fylkesmannen i Nordland har fått midler fra Kunnskapsdepartementet for å styrke arbeidet med lulesamisk og sørsamisk

språk. Det er i den forbindelse avholdt flere seminar og nettverksmøter mellom barnehager og skoler. Se også svar på spørsmål 110.

Lulesamisk

110. Myndighetene blir bedt om å avklare situasjonen for lulesamisk på alle nivåer i utdanningen og om å oppgi antall studenter.

[Please clarify the situation of Lule Sámi at all levels of education and indicate the number of students.]

This school year (2010/2011) there have been approximately 90 pupils in elementary and lower secondary schools in Norway who are taught Lule Sámi. There is a demand for more accessibility to Lule Sámi education, especially distance learning. The number is stable in traditional Lule Sámi areas, but there is an increasing demand in the cities.

29 elever i grunnskolen får undervisning i lulesamisk som førstespråk inneværende skoleår.

The County Governor in Nordland (TCG) finances a Lule Sámi “language nest” where pupils from Sweden and Norway have participated. This has resulted in increased contact across the border and it has motivated both teachers and students/pupils.

TCG also arranges a motivation camp for Lule Sámi youths to increase their will and commitment to speak Lule Sámi. A majority of the participants state that they will speak Lule Sámi to their children.

TCG arranges annual teacher conferences in Lule Sámi to coordinate Lule Sámi education.

Sørsamisk

112. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om Kunnskapsdepartementet og Sametinget sine drøftinger om mer permanente tiltak rettet mot førskoler i sørsamiske områder.

[Please provide information on the discussions between the Ministry of Education and Research and the Sámi Parliament on the need for more permanent actions directed towards pre-schools in the South Sámi district.]

Kunnskapsdepartementet og Sametinget samarbeider om tiltak rettet mot barnehagetilbud i sørsamiske områder. I første omgang er det lagt vekt på informasjonsspredning gjennom brosjyrer, møter mv. Fylkesmennene i Troms, Nordland, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag har fått egne oppdrag om å samarbeide med Sametinget om tiltak rettet mot den sørsamiske barnehagesektoren.

Kunnskapsdepartementet har en egen kompetansestrategi der fokus på språk er et særlig prioritert område. Fylkesmennene har, i samarbeid med Sametinget, initiert ulike språkutviklingstiltak.

Lule- og sørsamisk

117. (boks) Hvilke skritt har blitt tatt for å styrke arbeidet med å forbedre utdanningen i lule- og sørsamisk, særlig når det gjelder opplæring av lærere og utarbeiding av læremidler?

[(box) What steps have been taken to improve education in Lule and South Sámi, in particular concerning the training of teachers and the production of teaching materials?]

Se omtale under den tredje anbefalingen fra Ministerkomiteen side XX.

Østsamisk

117. Har norske myndigheter undersøkt mulighetene for undervisning i skoltesamisk (østsamisk) i samarbeid med Finland?

[Have the authorities investigated possibilities in co-operation with Finland to introduce the teaching of Skolt Sámi?]

Se svar på spørsmål 65.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. h**Sørsamisk**

125. Norske myndigheter blir bedt om å legge fram informasjon om kurs for tospråklige språklærere som tilbys ved Høgskolen i Hamar, herunder statistikk om antallet og profilen på lærere som har fått opplæring.

[Please provide information on courses for bilingual language teachers, including statistics on the number and profile of teachers trained, at the University College of Hamar.]

For tospråklige finnes det en faglærerutdanning ved Høgskolen i Hedmark. Bachelorgraden gir mulighet til fordypning i følgende språk: Urdu, tyrkisk, arabisk, vietnamesisk, kurdisk, somali, russisk og sørsamisk. Videre kan studentene velge å gå inn på andre mer generelle fagområder. Fagplanene vil ta utgangspunkt i høgskolens ordinære tilbud, men har en innretning som gjør at studentene kan nyttiggjøre seg eget språk og egne kulturerfaringer.

Kvensk

I dette delkapittelet er det innledningsvis kort omtale av situasjonen for kvensk språk og tiltakene som norske myndigheter har i gang satt i forhold til kvensk. Deretter besvares spørsmålene fra Ekspertkomiteen som omhandler kvensk språk.

Kvensk institutt: Sikring av språkhistorisk materiale

ABM-utvikling ga i 2008 prosjektstøtte på 50 000 kroner til Kvensk institutt til prosjektet ”Sikring av språkhistorisk materiale”. Prosjektet handler om berging og tilgjengeliggjøring av lydopptak av kvenske dialekter i Det finske bandarkivet. Det er ca. 420 timer lydopptak av kvenske dialekter og nesten halvparten av disse er digitalisert. Kvensk institutt har et prosjekt der det digitaliserte materialet transkriberes til skriftlig form. Materialet har stor verdi; språklig og språkhistorisk, i tillegg til at fortellingene har verdifull informasjon om kvenenes hverdag. Opptakene dekker hele det kvenske området, primært er opptakene fra 1960- og 70-tallet.

Vi viser også til omtale av myndighetenes tiltak knyttet til kvensk språk under Ministerkomiteens fjerde anbefaling som omhandler myndighetenes innsats for å beskytte og fremme kvensk, særlig innenfor utdanning og kringkastingsmedia (side XX).

Under artikkel 7, para. 1, subpara. c har Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

Kvensk

49. Norske myndigheter blir bedt om å redegjøre for utviklingen av et nytt kultursenter for kvenstalande, i tillegg til Kultursenteret i Porsanger.

[Please comment on the development of a second cultural centre for Kven-speakers.]

Kulturdepartementet har i 2009 gitt prosjektmidler til et forsøksprosjekt i regi av Kvenlandsforbundet med hovedvekt på nettverksbygging og alfabetisering av folk i Norge som har et kvensk eller finsktilknyttet talemålsgrunnlag. Prosjektet skal bidra til å gi kvener som er i ferd med å lære seg språket, utvidede muligheter til å delta i et språkmiljø der språket er i levende bruk. Prosjektet har mottatt 430 000 kroner fra Kulturdepartementet. Prosjektbeskrivelsen peker på at arbeidet med språkprosjektet skal gå som et samarbeidsprosjekt mellom Skibotn kvenforening, Kveenibaikka kultursenter og Kvenlandsforbundet.

Vi viser til omtale av prosjektstøtte til pilotprosjektet Storfjord språksenter som svar på spørsmål 67.

Kvensk

50-51. Norske myndigheter blir bedt om å framlegge opplysninger om tiltak for kvensk språk, med bakgrunn i Stortingsmeldingen om språkpolitikk, som følges opp av Kulturdepartementet.

[Please provide follow-up information on measures contained in the White Paper on language policy, to be pursued by the Ministry of Church and Cultural Affairs, with regard to the Kven language.]

Varanger museum IKS: Kvenske navn på nett og kart

ABM-utvikling ga i 2009 og 2010 til sammen 100 000 kroner i prosjektstøtte til Varanger museum IKS til dokumentasjons- og formidlingsprosjektet ”Kvenske navn på nett og kart”.

Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom ulike kvenske institusjoner. Dette er et fellesløft for å digitalisere allerede innsamlede stedsnavn og deres historie fra ulike kilder samt å supplere med navn som ikke er dokumentert til nå.

Kvenskspråklig avis - Ruijan Kaiku

Den kvenske avisen Ruijan Kaiku har gjennom flere år fått tilskudd gjennom ordninger for pressestøtte og for periodiske publikasjoner, henholdsvis direkte fra Kulturdepartementet og fra Norsk kulturfond som forvaltes av Norsk kulturråd. En kvenskspråklig avis er en viktig del av den nødvendige infrastrukturen for kvensk språk. For å gi avisen mer forutsigbare økonomiske rammer er støtten til Ruijan Kaiku fra 2011 flyttet fra Norsk kulturfond til fast driftsstøtte direkte fra Kulturdepartementet. Tilskuddet til Ruijan Kaiku i 2011 er på 1 million kroner.

Se også omtale av konferanse om revitalisering av kvensk språk under svar på Ministerkomiteens fjerde anbefaling.

Under artikkel 7, para. 1, subpara. d har Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

Kvensk

67. Norske myndigheter blir bedt om å redegjøre for hvilke tiltak som er gjort for å øke støtten til kvensk kultur gjennom allmenne og/eller mer spesifikke finansieringsordninger?

[What measures have been taken to further enhance support for Kven culture through general and/or specific funding mechanisms?]

Tilskuddsordning til kvensk

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet støttet i 2008 8 ulike kvenske tiltak med til sammen 200 000 kroner. Tiltakene spenner fra film, nordisk samarbeidstiltak og kvenske språktiltak.

I 2009 ble det gitt ca. 575 000 kroner til 6 kvenske prosjekter som gjelder informasjonstiltak, nordisk samarbeid og rene språktiltak. Det ble også gitt 500 000 kroner til drift av et trespråklig senter i Storfjord kommune og 250 000 kroner.

I 2010 ble det gitt 70 000 kroner til å lage en faktabok om kvener og til et prosjekt som skal innhente kunnskaper fra eldre kvener.

Det ble gitt totalt 200 000 kroner i 2011 til tre kvenske prosjekter som gjelder kulturtiltak for ungdom, utgivelse av kvenske julehefter og arbeid for å samle kvensk grammatikk. I tillegg til dette er det i perioden 2009-2011 gitt totalt 750 000 kroner til drift av Halti kvenkultursenters 3-årige prosjekt Dokumentasjon og formidling av kvenkulturen i Troms og holdingsskapende arbeid/revitalisering av kvensk språk i Nord-Troms.

Det er i samme periode gitt 1,680 millioner kroner til drift av Storfjord språksenter. Storfjord språksenter ble åpnet i 2010 og er Norges første flerspråklige språksenter. Senteret, som jobber for å styrke samisk og finsk/kvensk i Storfjord kommune, bidrar til å bygge broer mellom norsk, samisk og kvensk kultur. Senteret er finansiert med prosjektmidler fra

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Troms fylkeskommune, Sametinget og Storfjord kommune.

For en mer detaljert oversikt over tilskuddene, se vedlegg ZZ.

Kvensk kultur

Norsk kulturråd forvalter og fordeler midler fra Norsk kulturfond og prosjekter som bidrar til samisk og minoritetsspråk kan søke midler. En rekke kulturprosjekter med tilknytning til kvensk kultur har fått tilskudd fra Norsk kulturråd 2008-2010, se vedlegg XX med tabelloversikt over dette.

Kvensk

69. (boks) Hvilke tiltak er gjort for å bedre situasjonen for kringkasting av kvensk?

[(box) What measures have been taken to improve the presence of Kven in broadcasting?]

Se omtale til Ministerkomiteens fjerde anbefaling (side XX).

Kvensk

71. Hvilke tiltak er gjort for å bedre forekomsten av kvensk i media generelt?

[What measures have been taken to improve the presence of Kven in the media in general?]

Vi viser til omtalen av den kvenskpråklige avisen - Ruijan Kaiku under svar på spørsmål 50 – 51.

Kvensk

72. Norske myndigheter blir bedt om å kommentere hvordan stadnamnlova er gjennomført i praksis for kvensk.

[Please comment on the practical implementation of the Act on place names with regard to Kven.]

Ansvar for å vedta skilting på riks- og fylkesveg er lagt til distriktskontorene til Statens vegvesens regionkontorer, mens kommunene har ansvaret for å vedta skilting på kommunal veg (skiltmyndighet).

For at det skal kunne skiltes med kvenske stedsnavn må stedsnavnet være godkjent og registrert i Sentralt stedsnavnregister.

I skiltnormalen (foreløpig utgave 2007) kapittel 1-2.2 er det slått fast at slike fastsatt stedsnavn skal brukes på eventuelle vegvisningsskilt for stedet.

Som oftest starter prosessen med at kommuner, organisasjoner eller privatpersoner henvender seg til skiltmyndigheten. Skiltmyndigheten kvalitetssikrer det foreslåtte stedsnavnet med Statens kartverk før skilt bestilles og monteres på vanlig måte. Kostnadene ved vanlig stedsnavnskilt dekkes av Statens vegvesen når det gjelder skilting på riksveg, mens kostnadene for skilting på fylkesveg og kommunal veg dekkes av henholdsvis fylkeskommune og kommune.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. f:

Kvensk

101. (boks) Hvilke konkrete tiltak er gjort for å utarbeide en særlig læreplan i kvensk i samarbeid med de kvensktalende, og for å forbedre situasjonen for kvensk på alle nivåer i utdanningen?

[(box) What concrete measures have been taken to develop a special curriculum for Kven in co-operation with the speakers and to improve the situation of the Kven language at all appropriate stages of education?]

Læreplan i finsk som andrespråk omfatter både kvensk språk og finsk språk, samt kvensk og finsk kultur. Ved utviklingen av den gjeldende læreplanen var det viktig å få fram at elevene har valgmuligheter i språkopplæringen, i motsetning til tidligere læreplan. I læreplanteksten framkommer dette som at elevene kan få opplæring i finsk *eller* kvensk. I kulturdelen, som også omfatter samfunn og litteratur, skal elevene få kjennskap til både kvensk og finsk kultur. Se omtale av læreplanen under omtale av Ministerkomiteens fjerde anbefaling.

Det er et lokalt ansvar å planlegge, organisere, tilrettelegge og gjennomføre opplæringen i tråd med kompetansemålene i læreplanverket. Det er derfor laget veiledning til læreplanen finsk som andrespråk. Arbeidet har blitt koordinert av Fylkesmannen i Finnmark i samarbeid med Fylkesmannen i Troms.

Både gruppa som utarbeidet den nye læreplanen og gruppa som utviklet veiledningen, bestod av lærere med både finsk og kvensk bakgrunn, dette for å sikre at også det kvenske perspektivet ble ivaretatt.

Fra og med 2005 har Fylkesmannen i Finnmark årlig fått midler til utvikling av læremateriell i kvensk. Midlene ble lyst ut, og mye læremateriell om kvensk kultur ble produsert i årene fram til 2008. Fylkesmannen ga også midler til å utvikle nettsiden kvensk.no og til det digitale læreverket Aikamatka for elever i videregående skole. Fra og med 2009 fikk Fylkesmannen utvidet sitt oppdrag til å utvikle læremidler i finsk som andrespråk, herunder også kvensk. Fylkesmannen valgte å prioritere å utvikle en lærebok i faget finsk som andrespråk tilpasset elever på 5.-7. trinn, siden dette hadde vært etterspurt i lang tid. Denne ligger nå til trykking og vil snart være klar til å bli distribuert til skolene. Fylkesmannen har også satt i gang å utvikle en tilsvarende lærebok for ungdomstrinnet. Fylkesmannen er blitt orientert om at det kvenske standardiserte skriftspråket snart vil være klart til bruk, dette betyr at lærebøkene kan oversettes til kvensk. I dette arbeidet vil Fylkesmannen be de kvenske miljøene om bistand.

Fylkesmennene i Troms og Finnmark arrangerer årlig seminar for lærere som underviser etter læreplan i finsk som andrespråk. Temaene på seminarerne varierer fra år til år, deler av programmet skal alltid omhandle den kvenske dimensjonen.

Fylkesmennene tildeler årstimer til kommuner som gir opplæring i finsk som andrespråk. I skoleåret 2010/11 er det for første gang tildelt årstimer til kvenskapplæring, til en gruppe. Fylkesmannen har ikke tidligere mottatt søknad om dette. Fylkesmennene tildeler også årlig studiehjemler til lærere som ønsker å ta videreutdanning i faget. Det er blitt tildelt hjemler til både finsk og kvensk videreutdanning.

Det er ikke iverksatt tiltak fra Kunnskapsdepartementets side for å utvikle et spesielt pensum for kvener i samarbeid med kvensktalende. Universitetet i Tromsø har likevel et studietilbud i kvensk:

[FIN-1210](#) Finsk og kvensk kulturkunnskap

[FIN-3111](#) Fordypning i finsk litteratur

Eksperterkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. h:

Kvensk

120. (boks) Har myndighetene truffet tiltak for å bidra til et fast tilbud om språkkurs i kvensk ved Universitetet i Tromsø?

[(box) Have the authorities taken measures to promote a permanent offer of Kven language courses at the University of Tromsø?]

Det har ikke vært iverksatt spesielle tiltak for permanent tilbud i kvensk fra Kunnskapsdepartementets side. Dette er prioriteringer som i gjeldende tilfelle avgjøres av universitetsstyret ved Universitetet i Tromsø.

Eksperterkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 4:

Kvensk

131. Norske myndigheter blir bedt om å kommentere samarbeidet med kvensktalende angående saker som handler om å fremme og beskytte kvensk språk.

[Please comment on co-operation with Kven speakers in matters relating to the promotion and protection of the Kven language.]

Fylkesmannen i Finnmark har ansvar for koordineringen av opplæringen i kvensk/finsk som andrespråk. Fylkesmannen har dialog og har hatt møter med interesseorganisasjonene Norsk-Finsk Forbund og Norske Kveners Forbund. Utfordringer rundt språkopplæringen har blitt diskutert. De to interesseorganisasjonene orienterer jevnlig om det som skjer innenfor deres organisasjoner.

For å orientere om utviklingen av det kvenske skriftspråket har Kvensk språkråd blitt invitert til seminar for lærere som underviser i finsk som andrespråk. Seminaret var arrangert av Fylkesmannen.

Romani og romanes

Språkprosjekt romani

Kulturdepartementet har i 2007 og 2009 gitt prosjektmidler til et språkprosjekt i regi av Taternes Landsforening om innsamling, oversettelse og skriftliggjøring av taterspråk/romani i Norge. Prosjektet har mottatt til sammen 578 000 kroner fra Kulturdepartementet.

Hedmark fylkesmuseum, avdeling Glomdalsmuseet: Historier ved bålet

I samarbeid med taterne/romanifolket vil museet samle inn historier som er en viktig del av taternes immaterielle kultur. Historiene sier mye om gruppas identitet, selvforståelse, livsglede, samhold og humor. Historiene vil bli presentert digitalt, noen som digitale fortellinger, senere kanskje også bli trykt. Det er viktig for museet å fokusere på formidling som kan gjøre gruppa stolte over egen kultur og at deres historie framstilles positivt. Ett aspekt ved fortellingen har vært å bearbeide vanskelige og traumatiske opplevelser og følelser som ble ufarliggjort gjennom humor og gode fortellinger. I forbindelse med utredningen om UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven (Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage), ble det tydeligere for taterne at det er spesielt viktig å ta vare på og videreføre ”de gode fortellingene” som en sentral del av deres immaterielle kultur. Arbeidsgruppa ved museet (som består av taterne) tar kurs i intervjueteknikk og vil delta aktivt i innsamlingen av historiene. Prosjektet har mottatt prosjektstøtte på 230 000 kroner fra Norsk kulturråd i 2011.

Statsstipendiat

Statsstipendiat er en stilling som etter søknad og innstilling fra Kulturdepartementet tildeles av Stortinget gjennom statsbudsjettet. Statsstipendet er en støtte for fri forskning og kulturelt arbeid, og gis som støtte til personer innenfor tværfaglige eller uvanlige arbeidsfelt, spesielt personer som på grunn av arbeidsområdet eller manglende formell kompetanse har begrensede muligheter til å få stillinger ved vitenskapelige institusjoner eller kulturinstitusjoner. Statsstipendet løper til stipendiaten oppnår pensjonsalder, og lønnes etter statlig stillingskode 1017 *stipendiat*. I statsbudsjettet for 2010 ble Elias Akselsen utnevnt til statsstipendiat. Akselsen, som er en norsk vokalist og tradisjonsformidler, tilhører den nasjonale minoriteten taterne (romanifolket).

Tiltak romanes

Kunnskapsdepartementet har via Fylkesmannen i Oslo og Akershus tildelt midler til Oslo kommune for å kunne iverksette tiltak, jf. Handlingsplan for rom i Oslo.

I Handlingsplan for å bedre levekårene for rom i Oslo er det igangsatt tiltak for å tilrettelegge for tilbud om barnepass i tilknytning til voksenopplæringstilbudet for unge voksne rom i Oslo, og for rekruttering av rombarn til barnehage. Det er satt av 100 000 kroner til tiltakene som følges opp av Fylkesmannen i Oslo- og Akershus, i samarbeid med Oslo kommune.

Oslo Museum: Romfolk i Oslo

Norsk kulturråd har i 2011 gitt prosjektstøtte på 600 000 kroner til Oslo Museum til prosjektet ”Romfolk i Oslo. Dokumentasjon, dialog og formidling”. Prosjektet vil utvikles i tett dialog med rom selv og har som mål å øke kunnskapen/forståelsen av romkulturen i det norske samfunnet og dermed bygge ned fordommer og diskriminering av gruppen, gi mulighet for rom til å fortelle sin egen historie og presentere sin kultur på egne premisser og dokumentere noen sider av den immaterielle og materielle kulturen. Prosjektet vil omfatte både den ”gamle” norske rombefolkningen og nyere grupper.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. a:

Romani og romanes

45. Dekker mandatet til Romanifolkets Fond språkspørsmål og utarbeiding av bøker og språkmateriell?

[Does the mandate of the Romani People's Funds cover language matters and the development of books and materials on language?]

I Norges rapport i 2008 ble det orientert om at Stortinget den 18. juni 2004 vedtok en resolusjon om tildeling av 75 millioner kroner til Romanifolkets/taternes kulturfond som en kollektiv kompensasjon for tidligere urett.

Stiftelsen som administrerer fondet ble opprettet ved kgl. res 12. oktober 2007 og samtidig ble vedtekter for stiftelsen vedtatt. Stiftelsens formål er å forvalte den årlige avkastningen av Romanifolkets/taternes kulturfond til tiltak og aktiviteter som fremmer bevaring og utvikling av romanifolkets/taternes kultur, språk og historie. Dette vil også kunne omfatte utvikling av bøker og lignende materiale på romani/om romanispråk.

I løpet av 2008 kom stiftelsen i ordinær drift og høsten 2008 behandlet stiftelsen søknader og tildelte midler til prosjekter i samsvar med stiftelsens formål. Stiftelsen har frem til 2011 fått tildelt avkastning på i alt ca. 24 millioner kroner.

Romani og romanes

54. Har myndighetene fulgt opp ønsket fra representanter fra romaniorganisasjonen om å utvikle språket sitt og gjøre det tilgjengelig i utdanningen? Har myndighetene sørget for støtte til utviklingen av læremidler?

[Have the authorities followed up the request from representatives of the Romani association to develop their language and make it accessible in education? Have the authorities provided support for the development of teaching materials?]

Verken Kunnskapsdepartementet eller Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har fått henvendelser fra romanifolket/taternes organisasjoner om at det er ønske om opplæring i/på romani. Departementene har heller ikke fått henvendelse fra romorganisasjoner om opplæring i/på romanes.

Når det gjelder særskilt språkopplæring for romanifolket/tatere og rom, viser Grunnskolens informasjonssystem (GSI) at svært få får slik opplæring. Det registreres for hvert enkelt språk om elevene får morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler, samt om de får særskilt språkopplæring.

I følge GSI får to elever tospråklig fagopplæring i *romani* i samsvar med opplæringsloven. Åtte elever får tilrettelagt opplæring i romani. Tospråklige opplæring betyr at opplæring gis på norsk og romani. GSI viser også at i inneværende skoleår får to elever tilrettelagt opplæring i *romanes* i tospråklig fagopplæring.

Romani og romanes

55. (boks) Hvilke skritt har myndighetene tatt for å intensivere arbeidet for å beskytte og fremme romani og romanes, i samarbeid med språkbrukerne, særlig innenfor utdanningsfeltet?

[(box) What steps have been taken by the authorities to intensify their efforts to protect and promote the Romani and Romanes languages, in co-operation with the speakers, and especially in the field of education?]

Rom- og romanielever i grunnskolen får, som omtalt under spørsmål 54, samme tilbud om morsmålsopplæring m.v. som øvrige elever med annet morsmål enn norsk og samisk. Tilsvarende opplæringsrett har nå også elever i videregående opplæring, i henhold til opplæringsloven.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7 para. 1, subpara. d:

Romani og romanes

75. boks) Hvilke tiltak har blitt gjort for å treffe tiltak for å øke forekomsten av romani og romanes i offentligheten?

[(box) What measures have been taken to improve the presence of Romani and Romanes in public life?]

Den internasjonale sigøynerfestivalen Iagori

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har gitt årlig støtte til Den internasjonale sigøynerfestivalen Iagori siden 2000. I 2010 var støtten på 321 000 kroner. Festivalen presenterer noen av de fremste utøverne av internasjonal sigøynermusikk og dans. Departementet anser dette som et positivt bidrag til formidling av roms kultur.

Det ble samme år gitt 75 000 kroner til en dokumentarfilm om rom i Oslo.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para.1, subpara. f:

Romani og romanes

104. Hvilke tiltak er gjort for å utvikle alternative måter og hensiktsmessige former for opplæring i romani og romanes?

[What measures have been taken to develop alternative ways and appropriate forms of teaching Romani and Romanes?]

I forhold til romanes, se svar på Ministerkomiteens femte anbefaling.

Romani og romanes

104. (boks) Hvilke tiltak er gjort for å utarbeide undervisningsmateriell og tilby lærerutdanning i romani og romanes?

[(box) What measures have been taken to develop teaching materials and to provide teacher training in Romani and Romanes?]

I forhold til romanes, se svar på Ministerkomiteens femte anbefaling.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. h:

Romani og romanes

122. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om forskning og studier knyttet til romani og romanes ved universiteter eller andre institusjoner for høyere utdanning.

[Please provide information on research and study related to Romani and Romanes languages at university/higher education institutions.]

Historiker Anne Minken disputerte i mai 2011 på avhandlingen ”Tatere i Norden før 1850. Sosio-økonomiske og etniske fortolkningsmodeller”.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål i forhold til alle språk, artikkel 7, para. 1, subpara. e:

Alle språkene

92. Har myndighetene tatt nye initiativ for å opprette et forum som er tenkt under denne forpliktelsen?

[Have the authorities taken new initiatives to create a forum as envisaged under this undertaking?]

Selv om det ikke er et nytt initiativ, vil vi vise til Kontaktforum for nasjonale minoriteter der representanter for gruppene møter myndighetene. Forumet tar opp saker av felles interesse når det gjelder gjennomføringen av Rammekonvensjonen og Språkpakten, men er ikke et forum spesielt for språk. Forumet er omtalt i Norges tredje periodiske rapport om gjennomføring av Rammekonvensjon som ble sendt Europarådet i juli 2010.

Et av tiltakene i Handlingsplanen for å bedre levekårene for rom i Oslo er å etablere et Samråd mellom rom og myndighetene. Etter ønske fra rom er utdanning satt opp som punkt for et av de kommende møtene i Samrådet.

Tiltak som kan gjelde mer enn et av regions- eller minoritetsspråk

Deltakelse og organisasjonsutvikling

Nasjonale minoriteter og samer tildeles årlig tilskudd over statsbudsjettet. Det er Sametinget som fordeler midler til samiske organisasjoner.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet forvalter tilskuddsordningen til nasjonale minoriteter. Målsettingen med tilskuddsordningen er å støtte aktivitet som bidrar til aktiv samfunnsdeltakelse og aktivitet som sikrer alle like muligheter og som motvirker diskriminering. Se nærmere omtale av tilskuddsordningen i Norges tredje periodiske rapport på Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter side 6-7. I 2011 er det bevilget 5,841 millioner kroner til formålet.

Oslo Museum - Mangfold i Museene

Det Nasjonale Museumsnettverket for Minoriteter og Mangfold startet i 2008 planleggingen av rekrutteringsprosjektet MIM – Mangfold i Museene. Hensikten er å legge til rette for å øke minoriteters kjennskap og kompetanse om variert museumsarbeid og for å få flere personer med minoritetsbakgrunn inn i faglige stillinger i museene. Sentralt står ideen om at museene styrkes gjennom minoriteters deltakelse. Prosjektet er todelt: en praktisk hospiteringsordning og en teoretisk innføringsdel. For å unngå ekskludering, er det ikke stilt krav til forkunnskaper/utdanning, men i 2010 hadde 6 av 7 universitetsutdanning. Prosjektet er prosessorientert, og langsiktige virkninger vil først vise seg etter lengre tid. Flere av rekruttene fra 2009 har fått tilbud om engasjement ved museer, noen brukes som foredragsholdere, mens noen har valgt museumsrelaterte studier. I de to første årene har 2 med romanibakgrunn og 1 med øtsamisk/skoltesamisk bakgrunn deltatt. I skrivende stund vet en ikke hvem som vil delta i tredje runde (2011). ABM-utvikling og Norsk kulturråd har til nå støttet prosjektet med 1,800 millioner kroner.

Arkivprosjekt - "Minoriteter i offentlige arkiver"

Forskningsprosjektet «Minoriteter i offentlige arkiver – en undersøkelse av minoritetskulturers plass i offentlige arkiver», har hatt som mål å undersøke minoritetenes møte med myndighetene i to lokalsamfunn i Nordreisa og Kistrand, og hvordan dette møtet nedfeller seg i skriftlige dokumenter i kommunenes arkiver spesielt. ABM-utvikling har finansiert prosjektet, som er gjennomført av Landslaget for lokal- og privatarkiv (LLP). Undersøkelsene har gitt nye kunnskaper om lokalforvaltningen i et flerkulturelt og flerspråklig samfunn i en periode der vi ellers har lite kunnskaper om kontakten mellom minoritetene og myndigheter.

Dokumentene fra de to undersøkte kommunene viser at fornorskingens (assimileringspolitikken) strenghet, og hvordan den rammet forskjellige folkegrupper, har variert fra kommune til kommune.

Den fullstendige rapporten, "Hva arkivene skjulte. En undersøkelse av kvensk og samisk i offentlige arkiver i Kistrand (Porsanger) og Nordreisa 1865 – 1948", er publisert av ABM-media as. Det er også publisert en kortversjon av rapporten i form av et ABM-skrift. Norsk kulturråd arbeider for tiden med oversettelser av kortversjonen til kvensk og nordsamisk.

Tverrnasjonale utvekslinger

Norge, Finland, Sverige og Danmark etablerte for 10 år siden en Nordisk arbeidsgruppe for nasjonale minoriteter. Arbeidsgruppen består av representanter fra embetsverket fra de departementene i de respektive landene som har ansvar for gjennomføringen av Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter og av Den europeiske språkpakten. Arbeidsgruppen møtes en gang i året for gjensidig informasjonsutveksling om politikkutvikling og tiltak. Landene utveksler også informasjon om seminarer og konferanser om nasjonale minoriteter og deltar etter ønske på forskjellige forvaltningsnivåer.

Norge har også arrangert studieturer til Sverige for statsråd og statssekretær med ansvar for nasjonale minoriteter. Dette samarbeidet er nyttig fordi det stort sett er de samme gruppene i disse to landene som er anerkjent som nasjonale minoriteter. Enkelte av de nasjonale minoriteters organisasjoner har grenseoverskridende kontakt til Sverige og har kunnet benytte deler av myndighetenes (FADs) støtte til organisasjonene til dette formålet.

Del III

Språkpakten del III - Implementering av forpliktelsene og tiltak for å følge opp Ekspertkomiteens anbefalinger

Europarådet ber om at det i del III beskrives hvordan forpliktelsene etter Språkpakten er blitt implementert, med fokus på ny utvikling siden forrige rapportering.

Europarådet ber om utfyllende informasjon i forhold til de forpliktelsene hvor Ekspertkomiteen ikke hadde tilstrekkelig informasjon i forrige runde til å evaluere implementeringen.

For forpliktelser som Ekspertkomiteen mener ikke var oppfylt bes det om at staten indikerer hvilke tiltak som er iverksatt for å implementere bestemmelsene.

Når det gjelder oppfordringene og de såkalte boksenbefalingene fra Ekspertkomiteen ber Europarådet om en detaljert beskrivelse av juridiske eller praktiske tiltak som staten har iverksatt.

På overordnet nivå stiller Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

134. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om utvidelse av Ája Sámisk Senter for å gi plass til et museum og et samisk bibliotek.

[Please provide information on the Ája Sámi Centre's expansion to house a museum and a Sámi library.]

Senter for nordlige folk (tidligere Ája Samisk senter) har en viktig oppgave i bevaringen og utviklingen av den sjøsamiske kulturen. Utvidelsen av senteret med lokaler for museum og samisk bibliotek er ferdigstilt. Prosjektet åpnes for publikum i juli 2011. Prosjektet har mottatt til sammen 22,0 millioner kroner i perioden 2007–2011. Prosjektrammen inkluderer utgifter til utstillinger og utstyr.

140. Myndighetene blir bedt om å rapportere om oppfyllelse av forpliktelsene i forhold til kystområdene (se fjerde evalueringsrapport fra Ekspertkomiteen).

[Please report on the fulfilment of all undertakings with regard to the coastal areas.]

Det gjøres i liten grad særskilte vurderinger i forhold til kystområdene ved iverksetting av tiltak for ivaretagelse av samiske språk. Vi viser derfor til den generelle omtalen av implementeringen av de aktuelle bestemmelsene som er relevant for de kystsamiske områdene på lik linje med de andre områdene.

Vi vil samtidig peke på at av kommunene som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk, blir særlig Lavangen og Kåfjord regnet for å høre til kystområdene/sjøsamisk område. Lavangen kommune ble innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk fra 1. oktober 2009. Det er etablert et samisk språksenter i Lavangen som blant annet er finansiert av Sametinget.

Tromsø kommune åpnet i 2004 et samisk språksenter i den sjøsamiske bygden Ullsfjord. Språksenteret arrangerer blant annet kurs om sjøsamisk mat og historie.

Artikkel 8 - Utdannelse

Se omtale om samisk i barneskole, ungdomsskole, videregående skole og ved yrkesopplæring, under Del II, artikkel 7 Samiske språk.

142. Myndighetene blir bedt om å legge frem spesifikke opplysninger om oppfyllelsen, av alle artiklene innen utdanningsfeltet som Norge har ratifisert, i alle kommunene som omfattes av forvaltningsområdet for samisk språk, særlig kommunene Porsanger, Tana, Nesseby og Kåfjord.

[Please provide specific information on the fulfilment of all undertakings in relation to education ratified by Norway in each of the municipalities covered by the Sámi Administrative District, especially the municipalities of Porsanger, Tana, Nesseby and Kåfjord.]

I Budsjett- innst. S. nr. 12 ((2008-2009) ba flertallet i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen Kunnskapsdepartementet vurdere tilsyn med hvorledes rettighetene til de samiske elevene blir oppfylt, inkludert tilgangen på læremidler. I samsvar med tildelingsbrevet til Utdanningsdirektoratet for 2009 har direktoratet lagt opp til en strategi for hvordan tilsynet skal gjennomføres og utarbeidet instruks for tilsynet. Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark var involvert i arbeidet, og det ble gjennomført tilsyn i fire kommuner. Tilsynet avdekket avvik i tre av fire kommuner. Avvikene blir i stor grad knyttet til manglende forsvarlig system for kommunenes plikter til å gi samiske elever opplæring i og/eller på samisk. Det er også rapportert at manglende tilgang på læremidler er en utfordring for opplæringen i og på samisk. På bakgrunn av det lave tallet på tilsynsobjekter er det

vanskelig å si noe om den generelle tilstanden i sektoren om oppfylging av de rettighetene de samiske elevene har etter opplæringsloven

143. Myndighetene blir bedt om å oppgi antall studenter som har samisk som andrespråk.

[Please clarify the number of students who are learning Sámi as a second language.]

Av Grunnskolens informasjonssystem (GSI) fremgår det at det i inneværende skoleår er 1135 elever i grunnskolen som får opplæring i nordsamisk som andrespråk, fordelt på henholdsvis 532 elever på nivå 2 og 603 elever på nivå 3.

På videregående nivå viser statistikk fra Utdanningsdirektoratet/VIGO at i skoleåret 2009/2010 fikk 154 elever opplæring i samisk som andrespråk; av disse fikk 142 opplæring i nordsamisk som andrespråk.

144. Har norske myndigheter tatt noen skritt for å utarbeide egnede læremidler på nordsamisk?

[Have the Norwegian authorities taken steps to develop adequate teaching materials in North Sámi?]

Sametinget, som har ansvar for utvikling og produksjon av samiske læremidler, tildeles årlig midler som blant annet skal benyttes til læremiddelutvikling for alle de tre samiske språkene. Sametinget har satt av 12-14 millioner kroner årlig til dette arbeidet de senere årene.

Se for øvrig omtale til Ministerkomiteens tredje anbefaling i Del I om arbeidsgruppen om samiske læremidler. Rapporten fra arbeidsgruppen omhandler også forslag for nordsamiske læremidler.

155. Ekspertkomiteen viser til at Universitetet i Tromsø underviser i nordsamisk som fremmedspråk, og at ved UiO er undervisning i nordsamisk blitt endret til morsmålsopplæring. Videre er Samisk høgskole nylig blitt slått sammen med Nordisk Samisk Institutt som omfatter lærerutdanning og forskning på forskjellige fag. Norske myndigheter blir bedt om å legge fram informasjon om resultatene av dette.

[Please provide information about the results of developments in university and higher education, specifically the teaching of North Sámi as a foreign language at the University of Tromsø, mothertongue education of North Sámi at the University of Oslo, and the joint institution of the Sámi University College and the Nordic Sámi Institute which deals with teacher training and research.]

Det har vært en positiv utvikling og styrking av samiske studietilbud ved Universitetet i Tromsø.

Det undervises i følgende samiske emner ved Universitetet i Tromsø:

SAM-1030	Nordsamisk som fremmedspråk: Grammatikk I
SAM-1031	Nordsamisk som fremmedspråk: Praktisk språkbruk og innføring i grammatikk
SAM-2015	Samisk språkvitenskap - nordsamisk: Morfosyntaks og syntaks
SAM-2016	Samisk språkvitenskap - nordsamisk: Skrivekurs
SAM-2110	Samisk litteraturvitenskap - nordsamisk: Urfolkslitteratur
SAM-3010	Samisk språkvitenskap - teori og metode
SAM-3115	Samisk teksttolkningshistorie og urfolkskritikk
SAM-3900	Mastergradsoppgave i samisk språk
SAM-3910	Mastergradsoppgave i samisk litteratur
SAM-3940	Mastergrad i samisk (morsmål)
SVF-6001	Samisk kulturkunnskap

Det er for tidlig å si noe om resultatene av de endringene som Ekspertkomiteen viesr til i dette spørsmålet.

Artikkel 8, para. 2

157. Har den norske regjeringen og Sametinget iverksatt tiltak for å samle inn pålitelig data om antallet samisktalende, fordelingen av disse og deres grad av språkkompetanse?

[Have any measures been taken by the Norwegian government and the Sámi Parliament to collect reliable data on the number and distribution of speakers and the degree of language competence?]

Kunnskapsdepartementet og Sametinget skal gjøre en større kartlegging av bruken av de samiske språkene. Kartleggingen vil bli igangsatt i 2011. Se ytterligere omtale som, Del II, artikkel 7 under svar på spørsmål 7.

158. Norske myndigheter blir bedt om å klargjøre om det har vært fremgang når det gjelder tilgjengelighet til førskolene i Oslo og Tromsø.

[Please clarify if any progress has been made with regard to accessibility to pre-school]

Det gis tilskudd til samiske barnehager der målet er å sikre samiske barn et barnehagetilbud bygget på samisk språk og kultur. Samisk skal være hovedspråk i de samiske barnehagene.

160. Norske myndigheter blir bedt om å redegjøre for situasjonen for samisk opplæring i Oslo.

[Please clarify the situation of Sámi education in Oslo.]

I Oslo er det 27 elever i grunnskolen og 2 elever i videregående skole som får opplæring i nordsamisk pr. 1. oktober skoleåret 2010/2011.

Elever i grunnskole og i videregående skole i Oslo som ønsker et tilbud i nordsamisk, får dette som opplæring organisert av Kampen skole. Tilbudet kommer i tillegg til den ordinære opplæringen.

Artikkel 8, para. 1, subpara. i

Barneombudsmännena i Sverige og Finland og Barneombudet i Norge la i 2008 fram rapporten ” Rätten til deltaktighet och inflytande för samiska barn och ungdomar” (ISBN 978-91-87448-52-2). Rapporten gir et bilde av hva et utvalg barn og ungdom ser som problemer og muligheter i hverdagen i de tre landene. Rapporten har beskrivelser av flere forhold som har betydning for språkutvikling:

- Skole og utdanning
- Fritid
- Massemedia

Rapporten gir et innspill på hvordan barn og unge opplever sin situasjon.

Artikkel 9 - Rettsmyndigheter

Artikkel 9, para. 1 Rettspleie i straffesaker og sivile saker

Domstolene

Sis-Finnmárkku diggegoddi/Indre Finnmark tingrett (Tana) ble etablert i 2004 på bakgrunn av et ønske om å styrke den samiske dimensjonen i rettsvesenet og bidra til økt kompetanse om samisk språk, kultur og rettskultur og økt bruk av samisk språk. Når det gjelder bruken av samisk språk, viser en manuell telling ved domstolen at det i ca. hvert fjerde rettsmøte brukes nordsamisk delvis eller fullt ut.

På bakgrunn av et ønske om å skaffe mer sikker kunnskap om de utfordringer ivaretagelse av den samiske befolkningens interesser medfører, har Domstoladministrasjonen tatt initiativ til en gjennomgang for å vurdere dagens situasjon og komme med forslag til tiltak.

Domstoladministrasjonen er domstolenes og jordskifterettens støttespiller og koordinerende serviceorgan. I tillegg har Domstoladministrasjonen administrativ styringsfunksjon for domstolene, og skal bidra til utvikling av domstolene og jordskifterettene slik at de er best mulig i stand til å møte utfordringene de stilles overfor.

Domstoladministrasjonen opprettet våren 2010 en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utrede ulike problemstillinger knyttet til den samiske dimensjon i rettsvesenet. Arbeidsgruppen har vært ledet av sorenskriver ved Indre Finnmark tingrett, Finn-Arne Schanche Selfors.

Arbeidsgruppen la frem sin rapport 14. januar 2011. I henhold til mandatet har arbeidsgruppen gjort rede for hvilke rettslige forpliktelser domstolene og Domstoladministrasjonen har overfor den samiske befolkning i Norge og gitt en beskrivelse av status for disse forpliktelsene i dag. Arbeidsgruppen har videre pekt på utfordringer og forbedringspunkter og har formulert mål for det videre arbeid med den samiske dimensjonen i rettsvesenet.

Arbeidsgruppen har foreslått konkrete tiltak av kortsiktig og langsiktig karakter for å nå målsettingene. Arbeidsgruppen har prioritert tiltak for å øke kunnskap om samisk språk, kultur og rettsforhold samt rekruttering. Arbeidsgruppen har blant annet foreslått tiltak knyttet til utvikling av juridiske termer på samisk samt kompetanseheving med hensyn til samisk språk innen domstolene.

Rapporten vil bli sendt på høring til berørte domstoler og aktuelle eksterne aktører. Dette vil danne grunnlaget for Domstoladministrasjonens videre oppfølging av arbeidet for å ivareta den samiske dimensjon i rettsvesenet, herunder å vurdere konkrete tiltak for å styrke denne dimensjonen.

Artikkel 9, para. 3 Oversettelse

Oversettelse av nasjonale lovtekster

Følgende nye lovtekster er oversatt til nordsamisk etter forrige periodiske rapport:

- Havressursloven
- Plan – og bygningsloven
- Mineralloven og forskrift til mineralloven. Oversettelsen av loven og forskriften er tilgjengelig på regjeringens nettside: www.regjeringen.no og www.lagat.no. I tillegg er oversettelse til engelsk tilgjengelig på www.lovdata.no.
- Vesentlige deler av regelverket knyttet til skatteloven, merverdiavgiftsloven, ligningsloven og skattebetalingsloven er gjengitt på samisk i rettleddninger og skjema til selvangivelsen. Selve lovtekstene er imidlertid ikke oversatt.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål i tilknytning til artikkel 9, para. 1 subpara. a.i; a.ii; a.iii; a.iv; b.i; b.ii; b.iii:

162 - 164. Norske myndigheter blir bedt om å rapportere om utviklingen av samisk juridisk terminologi og opplæring av advokater og dommere i samisk språk og samisk iuridisk terminologi.

Utvikling av samisk juridisk terminologi

Se omtale av prosjektene ” Samisk lovspråk” og ”Samiske lovtermer” som svar på spørsmål 78 og 86 i Del II, artikkel 7.

Opplæring av advokater og dommere i samisk språk og samisk juridisk terminologi

Universitetet i Tromsø har mye fokus på urfolksrett i sin juristutdanning og Universitetet i Oslo tilbyr et eget emne i samerett.

Verken Justisdepartementet eller Domstoladministrasjonen har eller kjenner til prosjekter/etterutdanningsprogram for dommere/saksbehandlere eller advokater for å heve kompetansen i samisk språk eller samisk terminologi.

165- 167. Norske myndigheter blir bedt om å legge fram informasjon om bruk av samisk i Nord-Troms tingrett og særlig i Kåfjord.

[Please provide information regarding the use of Sámi before Nord Troms District Court, and particularly in Kåfjord.]

Domstolenes saksbehandlingssystem gir ikke mulighet til registrering av språkbruk i den enkelte sak. Det er derfor ikke statistikk over hvor mange saker som gjennomføres med bruk av nordsamisk. Nord-Troms tingrett opplyser imidlertid at det i 2010 har vært et begrenset antall saker hvor det har vært behov for nordsamisk tolk. Dette gjelder også for saker fra Kåfjord kommune.

Artikkel 10 - Forvaltningsmyndigheter og offentlige tjenester

Artikkel 10, para. 1 Statens forvaltningsområder

Artikkel 10, para. 1, subpara. a Muntlige og skriftlige henvendelser

Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV) i Finnmark

Det er ansatt samisktalende medarbeidere ved alle de fem NAV-kontorene i Finnmark som ligger i kommuner som er i forvaltningsområdet for samisk språk. Fire av disse kontorene har medarbeidere som også behersker språket skriftlig.

Kundesentret i Kautokeino, Finnmark ble etablert i juni 2009. Dette er NAVs telefoniske førstelinje i fylket og består av åtte medarbeidere i Alta og tre medarbeidere i Kautokeino. Tanken bak avdelingen i Kautokeino er at dette skal være en egen samiskspråklig telefonisk tjeneste for innbyggerne i de fem kommunene i indre Finnmark som inngår i forvaltningsområdet for samisk språk (Karasjok, Kautokeino, Tana, Nesseby og Porsanger).

Alle de tre medarbeiderne ved kundesentret i Kautokeino er samisktalende (nordsamisk) og to av dem behersker også språket skriftlig. De betjener både norskspråklige og samisktalende brukere. Kundesentret besvarer spørsmål om alle NAVs tjenester.

NAV prioriterer oversettelser til nordsamisk som er det samiske språket som har kommet lengst i å utvikle seg som skriftspråk, i tillegg til at det er nordsamisk som praktiseres av flest samiske brukere.

Arbeids- og velferdsetatens brukerundersøkelser i forvaltningsområdet for samisk språk
Arbeids- og velferdsetaten skal gjennomføre lokale brukerundersøkelser i forvaltningsområdet for samisk språk. Resultatene skal danne grunnlag for utviklingen av kvaliteten på tjenestetilbudet i etaten. I andre halvår 2009 ble det for første gang gjennomført en webbasert brukerundersøkelse på samisk ved NAV-kontorer som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk i Finnmark. Kontorene som deltok var NAV Tana, NAV Kautokeino, NAV Karasjok, NAV Porsanger og NAV Nesseby. Brukerne ble stilt spørsmål om hvor tilgjengelig de oppfatter NAV-kontoret med tanke på å henvende seg til NAV-kontoret på samisk og få svar på samisk.

Brukerne opplever i stor grad at det er mulig å avtale møte med en veileder/saksbehandler som snakker samisk. De opplever også i stor grad at de kan ringe til NAV-kontoret og henvende seg på NAV-kontoret på samisk. De opplever i noe mindre grad at det er mulig å henvende seg og få svar på samisk pr. brev.

Samiske brukerundersøkelser er under utvikling. Det legges opp til at disse i fremtiden også vil omfatte NAV-kontorene i det lule- og sørsamiske området.

Skatteopplysningen

Skattyter kan velge nordsamisk ved henvendelse til Skatteopplysningen, og vil da bli satt over til samiskspråklig saksbehandler. Skattyter som henvender seg skriftlig på nordsamisk, vil få svar på nordsamisk.

Artikkel 10, para. 1, subpara. b Alminnelig brukte administrative tekster og skjemaer

Informasjon på samisk i arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)

Samiske termer innenfor NAVs område utvikles gradvis gjennom oversettelse av tekster. Ved siden av å oversette informasjon til nordsamisk, bidrar Arbeids- og velferdsetaten med språklig nybrottsarbeid på et område som tidligere har manglet samiske ord og begreper. For å gjøre de nye termene så gode og dekkende som mulig, drar etaten nytte av den samiske begrepsutviklingen som oppstår i møtet mellom samiskspråklige medarbeidere og samisktalende brukere. Et nettverk av samisktalende medarbeidere med bred kompetanse bistår oversetterne og gir innspill til hvilke termer som bør brukes på ulike områder.

Arbeids- og velferdsetaten skal arbeide for å ha den mest etterspurte informasjonen på nettstedet nav.no om etatens ytelser og brukerens rettigheter tilgjengelig på nordsamisk. Arbeids- og velferdsetaten er i ferd med å oversette sine hovedbrosjyrer til nordsamisk. Arbeids- og velferdsetaten oversetter i tillegg forskjellig materiale til nordsamisk.

Våren 2009 ble det opprettet et eget samisk meny punkt på forsiden av nav.no. På de samiske sidene blir faktainformasjon om NAVs ytelser og tjenester publisert sammen med tilhørende skjema. Fra 2011 blir det også en samisk nyhetstjeneste på disse sidene der aktuell faginformasjon vil bli oversatt.

Oversettelser på Miljøverndepartementets område

Ikrafttredelsesrundskrivet til den nye plan- og bygningsloven og den tematiske veilederen om reindrift er oversatt til nordsamisk. Det samme er 13 verneforskrifter for Finnmark og Den europeiske landskapskonvensjonen.

Oversettelser for barnehagesektoren

Rammeplanen for barnehager er oversatt til nordsamisk.

Oversettelser innen skattefeltet

Skatteetaten har oversatt til nordsamisk de aller fleste skjema som generelt er mye benyttet, og som anses spesielt relevant for den samiske befolkningen. Skjema, veiledninger og øvrig informasjon som er oversatt til nordsamisk, er tilgjengelig på skatteetatens nettsider, skatteetaten.no.

I løpet av 2010 har skatteetaten startet et arbeid med å vurdere om mer av innholdet på nettsidene skal gjøres tilgjengelig på flere språk. Ytterligere oversettelser til samisk vil bli vurdert i denne sammenheng.

Departementenes internettisider – regjeringen.no

Alle departementene har oversatt deler av internettisidene sine til nordsamisk.

Konkurransetilsynets internettisider (The Norwegian Competition Authority)

Konkurransetilsynet (The Norwegian Competition Authority) har utarbeidet en egen strategi og aktivitetsplan for bruk av samiske språk. Aktivitetsplanen omfatter både nettsider og annet informasjonsmateriell.

Konkurransetilsynet lanserte i juni 2010 en samiskspråklig utgave av tilsynets nettsider. I tillegg til generell informasjon om tilsynet gir nettsidene informasjon om konkurranselovens forbudsbestemmelser og plikten til å melde fusjoner og oppkjøp til Konkurransetilsynet. Utvalgte pressemeldinger blir også oversatt. I juni 2011 vil Konkurransetilsynets kraftprisoversikt (*electricity price comparison website*) gjøres tilgjengelig på samisk ved at faste tekster (overskrifter, forklaringer, valg og knapper i skjema mv.) blir oversatt. Språket som brukes er nordsamisk.

Oversettelser innen helsesektoren

Det er en økende tendens til at befolkningsrettede kampanjer, brosjyrer, dvd-er og liknende informasjonsmateriell fra helsemyndighetene oversettes til nordsamisk. Det kan likevel ikke sies at det er en gjennomgående systematikk i at informasjon fra sentrale helsemyndigheter blir oversatt til nordsamisk.

Oversettelser innen fiskerifeltet

Et sammendrag av innstillingen Kystfiskeutvalget for Finnmark ble oversatt til nordsamisk og inkludert i innstillingen (NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark). Likeledes er det utarbeidet en kortfattet brosjyre om hovedtrekkene i forslagene fra Kystfiskeutvalgets innstilling på nordsamisk.

Oversettelser innen næringsfeltet

I dokumenter knyttet til verdiskapingsprogrammet for reindriften (VSP-rein) som er i regi av Innovasjon Norge er det bruk av samiske stedsnavn og navn på ulike reinbeitedistrikter og siidaer på samisk. Innovasjon Norge tilbyr tjenester, innenfor finansiering, kompetanse, rådgivning, nettverk og profilering.

Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Innovasjon Norge forelå på samisk. Den gikk imidlertid ut 1. januar 2011.

Navnet Innovasjon Norge har en nordsamisk versjon — Innovašuvdna Norga.

Oversettelser på kulturfeltet

Informasjonsbrosjyren om Mangfoldsåret 2008 ble utgitt på nordsamisk.

Oversettelser innen samferdselsektoren

Statens vegvesen Region nord har fått oversatt til nordsamisk en "synstavle" som brukes til synsprøver ved førerprøver m.m. og enkelte kampanjeskilt ("Stopp og sov" og "Husk bilbelte"). Region nord har også tilsatt en førerprøvesensor som behersker nordsamisk.

Artikkel 10, para. 2 Lokale og regionale myndigheter

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 10, para. 2 subpara. a; b; e; f; g:

181. Norske myndigheter blir bedt om å legge frem informasjon om kurs i nordsamisk og om samisk kultur for de ansatte ved Vest-Finnmark politidistrikt, hvorvidt kurset fant sted, antall betjenter osv.

[Please provide information on North Sámi language and culture courses, as requested by the West Finnmark Police authority for their employees, in particular whether the course took place, the number of officers, etc.]

Vestfinnmark politidistrikt har ikke gjennomført kurs i samisk språk og kulturforståelse. Politidistriktet var i 2007/2008 i kontakt med Samisk Høgskole for kjøp av en etatstilpasset studie innenfor samisk språk og kulturkunnskap. Det ble gjennomført et møte hvor man fikk et eksempel på fagplan og hvor politidistriktet i etterkant utarbeidet en oversikt over politirelaterte problemstillinger. Studiet var tiltenkt operasjonsledere og polititjenestemenn-/kvinner med norskættet bakgrunn i politidistrikt/tjenestesteder hvor samisk språk er sidestilt med norsk. Politidistriktet ser viktigheten av kurs på området, men arbeidet ser dessverre ut til å ha stoppet opp hos Samisk Høgskole.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 10, para. 4, subpara. a:

189. Norske myndigheter blir bedt om å rapportere om tiltakene og resultatene av den nye strategien som er vedtatt for å rekruttere studenter til opplæringsprogrammer for profesjonelle tolker.

[Please report on the measures and results of the new strategy adopted to attract students to training programmes for professional interpreters.]

Kunnskapsdepartementet bevilget 200 000 kroner i 2010 til hvert av de samiske rekrutteringstiltakene til Universitetet i Nordland, Universitetet i Tromsø, Samisk Høgskole og Høgskolen i Nord-Trøndelag. I tillegg ble det bevilget 1 million kroner til samarbeidstiltak for utvikling av samisk tolkeutdanning.

Samisk høgskole, Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Oslo har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utarbeidet en modell for tolkeutdanning på samiske språk. Rapporten fra samarbeidet ble lagt frem 1. mars 2011.

25 personer har fullført tolkeutdanning med et omfang på 30 studiepoeng med språkkombinasjonen norsk/nordsamisk i perioden 1994-2008. Av disse har 22 studenter fullført tolkeutdanning ved Samisk høyskole og 3 studenter fullført tolkeutdanning ved Høgskolen i Oslo. I 2011 tilbyr Høgskolen i Oslo tolkeutdanning norsk/nordsamisk. Det er tatt opp fire studenter til denne utdanningen.

Artikkel 10, para. 5 Bruk og innføring av etternavn

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 10, para. 5:

193.(boks) Kan norske myndigheter garantere at folkeregistre og andre offentlige institusjoner godtar samiske navn i deres opprinnelige form?

(box) Can the Norwegian authorities ensure that the national population registers and other public institutions accept Sámi names in their original form?

Samiske etternavn i offentlige registre

Regjeringen har gjennom referansekatalogen for IT-standarder i offentlig sektor pålagt at datasystemer og registre i statlig sektor skal ha støtte for samiske tegn. Ved utvikling av nye systemer eller ved større omlegginger av eldre systemer er det et krav at det implementeres full støtte for samiske tegn. Nytt siden rapporteringen i 2008 er at dette kravet også vil omfatte norske kommuner fra 2011. Å ha støtte for betyr at systemene og registrene skal kunne motta, lagre og sende samiske tegn.

Overgang til internasjonalt tegnssett, slik at systemene er i stand til å utveksle data inneholdende samiske tegn, kan medføre ressurskrevende systemendringer, og vil derfor ta noe tid. For eldre, eksisterende systemer tas det likevel i bruk et tegnssett som inneholder 6 nordsamiske tegn i store og små representasjoner (store og små bokstaver).

Vi har ikke en samlet oversikt over hva som er status når det gjelder offentlige registre i dag. Vi vet imidlertid at de største og viktigste registrene ikke har støtte for samiske tegn i dag. Dette innebærer at samiske navn ikke blir representert korrekt i disse registrene. I praksis vil de samiske tegnene bli erstattet av andre tilgjengelige tegn, hvilke tegn vil være forskjellig fra register til register.

Dette gjelder blant annet for Det sentrale folkeregistret og Brønnøysundregistrene. Disse systemene kan ikke gjøre maskinell utveksling av data som inneholder samiske tegn. Dette innebærer at det fortsatt ikke er mulig å levere for eksempel selvangivelse på samisk i elektronisk form. Skatteetaten har tatt i bruk nytt tegnssett slik at kvenske og samiske tegn kan brukes i folkeregisteret, med nytt tegnssett blir skjermbilder og utskrifter fra registeret riktige.

I følge Direktoratet for IKT og fornying (DIFI) er nå alle de mest brukte samiske tegnene tatt i bruk i folkeregisteret, og anslagsvis vil om lag 95 prosent av navnene som inneholder samiske tegn kunne skrives korrekt.

Vi regner med at det fremdeles vil ta noen år før norske myndigheter kan garantere full implementering, slik Ekspertkomiteen stiller spørsmål om, men gjennom regelverket som er vedtatt sikrer vi en gradvis overgang til full støtte etter hvert som nye løsninger blir utviklet.

Artikkel 11 - Media

Artikkel 11, para. 1, subpara. a, iii

Radio- og TV-programmer på samisk og om samiske forhold

Norsk rikskringkasting – NRK – er en statseid, offentlig kringkastingstjeneste som er lisensfinansiert. Med fjorten radiokanaler og tre fjernsynskanaler er dette Norges største kringkastingsinstitusjon. NRK Sápmi (tidligere NRK Sámi Radio), som er organisert som en spesiell enhet, produserer programmer rettet mot den samiske befolkningen.

I følge NRK-plakaten, som i sin helhet ble innarbeidet i NRKs vedtekter i juni 2009, skal NRK bidra til å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur, og ha jevnlig programmer for barn og unge på samisk. Plakaten skiller ikke mellom de ulike samiske språkene, men omtaler den samiske befolkningen og samisk språk under ett. Det ligger innenfor NRKs redaksjonelle frihet hvordan dette kravet skal oppfylles.

Konsesjonsvilkårene til de kommersielle norske allmennkringkasterne Radio Norge (radio) og P4 (radio) inneholder kravspesifikasjoner til programmene. Langsiktige sendeplaner må inneholde et bredt spekter av programmer som er egnet for både større og mindre seergrupper, her også inkludert den samiske befolkningen og andre minoritetsgrupper.

Konsesjonsvilkårene for P4 stiller krav om minst to daglige nyhetssendinger på samisk. I tillegg stiller konsesjonsvilkårene for Radio Norge krav om daglige nyhetssendinger på samisk samt daglige innslag på norsk med analyse eller kommentarstoff vedrørende samiske forhold.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt b, i

Radiostasjoner

Medietilsynet vurderer søknader om kringkastingskonsesjoner for lokalradio og lokalfjernsyn. For perioden fram til 2017 har Medietilsynet tildelt 250 lokalradiokonsesjoner som drives av kommersielle selskaper, religiøse organisasjoner, politiske partier, etniske og språklige minoritetsgrupper, utdanningsinstitusjoner og en rekke ikke-kommersielle organisasjoner. 122 av konsesjonene er gitt til nisjeradio, mens 128 er tildelt 24/7- eller allmenradio.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt c, ii

Radio- og fjernsynssendinger

I 2009 produserte NRK Sámi Radio til sammen 248 timer med fjernsynssendinger og 1631 timer med radiosendinger. Sendingsmengden har økt betraktelig for fjernsyn. Sámi Radio har også sendinger på det digitale radionettverket (DAB). Fra 1. januar 2011 skiftet NRK Sámi Radio navn til NRK Sápmi.

I 2007 flyttet NRK Sámi Radio internettjenestene sine over til nrk.no. Antallet brukere har vokst raskt siden tjenesten ble relansert i mars 2007. Gjennomsnittsbruken per måned har økt fra under 14 000 enkeltbrukere til over 37 000 månedlige unike brukere i 2009.

Radiokanalen Radio Norge sendte 32 timer programmer for den samisk-språklige befolkningen i 2009. Radiokanalen P4 sendte 649 nyhetssendinger på samisk i 2009, noe som til sammen blir rundt 20 timer.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt e, i

Støtteordninger for aviser

I 1978 ble det etablert en støtteordning for samiske aviser. I 2011 utgjør støtten i alt 23 millioner kroner. Bevilgningen har mellom 2007 og 2011 økt med 9,2 millioner kroner, eller mer enn 60 prosent. Formålet har vært å bidra til etablering av samiske dagsaviser. Økningen har gjort det mulig for de to samiske avisene å øke til fem utgivelser per uke.

I henhold til gjeldende forskrift for ordningen går tilskuddet til aviser som har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe. Formålet med tilskuddsordningen er å ”legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet”. Støtteordningen forvaltes av Medietilsynet, et organ administrativt underlagt Kulturdepartementet.

I 2010 mottok to aviser produksjonstilskudd gjennom ordningen; den samiskspråklige avisen Ávvir og den norskspråklige samiske avisen Ságat.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt f, ii

Audiovisuelle produksjoner

Regelverkene for støtte til audiovisuelle produksjoner sikrer norsk og samiske språk lik status i alle støtteordninger forvaltet av Norsk filminstitutt.

Fra 2009 er det gitt statlig tilskudd til Internasjonalt samisk filmsenter (ISF) i Kautokeino. De statlige midlene til filmsenteret skal gå til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge. For 2011 utgjør tilskuddet 2,5 millioner kroner, en økning på 1 million kroner siden oppstarten i 2009. ISF skal fremme samisk filmskaping og samisk film i Norge, Sverige, Finland og Russland.

Inntil ISF ble etablert, hadde Nordnorsk filmsenter et særlig ansvar for å stimulere og støtte samisk filmproduksjon. Filmsenteret er en regional virksomhet som gir støtte til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm i Nord-Norge, samt til kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge. Nordnorsk filmsenter samarbeider aktivt med ISF.

Det er også mulig å søke Samisk kulturfond om midler til samiske filmproduksjoner. Fondet forvaltes av Sametinget.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt g

Ved Samisk Høgskole tilbys det utdanning innen Environmental Journalism in Sami Perspective, samisk journalistutdanning, samisk språk og formidling av samisk kultur og samfunn. Disse studietilbudene er rettet mot opplæring av samisk mediapersonale.

Artikkel 12 – Kulturaktiviteter og kulturanlegg

Kulturløftet II

Samisk kultur er ett av 17 punkter i Kulturløftet II som angir regjeringens kulturpolitiske satsinger i perioden fram til 2014: ”Samisk kultur skal bevares og videreutvikles. Gjennomføre et samisk kulturløft ved å øke kulturbevilgningen til Sametinget. Samisk språk skal styrkes.”

Bevilgningen under Kulturdepartementets budsjett til samiske kulturtiltak skal dekke tilskudd til følgende formål: samiske musikkfestivaler, samiske kunstnerstipend og stipendkomitévederlag, utstillingsvederlag til samiske kunstinstitusjoner, Beaivváš Samiske Nasjonalteater, stedsnavnstjenesten, Sametingets bibliotek og mobil bibliotekjeneste, tidsskriftet Nuortanaste og samiske museer.

Disse formålene har en sentral betydning når det gjelder å bevare og utvikle både samisk språk og kultur.

I 2011 er bevilgningen til Sametinget til kulturformål 67,4 millioner kroner. Bevilgningen overføres til og blir disponert av Sametinget.

Bevilgningen til Sametinget til kulturformål i årene 2008–2011:

2008	2009	2010	2011
53,5 millioner kroner	62 millioner kroner	65,4 millioner kroner	67,4 millioner kroner

Samisk arkiv

Drift av Samisk arkiv dekkes innenfor de årlige bevilgninger til Arkivverket. I 2009 flyttet Samisk arkiv inn i nye lokaler i Samisk vitenskapsbygg i Kautokeino. I forbindelse med flyttingen ble det i statsbudsjettet for 2010 lagt inn en økning til Arkivverket på 2,2 millioner kroner til drift og 1,1 millioner kroner til utstyrinvestering for Samisk arkiv.

Samisk bibliografi

Samisk bibliografi er en fortegnelse over litteratur, på samisk, og på norsk og andre språk når emnet er samiskrelevant. Nasjonalbiblioteket har ansvar for Samisk bibliografi, som i 2010 ble flyttet til BIBSYS. (BIBSYS er et statlig forvaltningsorgan som skal sørge for enkel tilgang til bibliotekenes ressurser gjennom flere søkemuligheter og brukervennlige låne- og bestillingsfunksjoner). Den samiske bibliografien ble inntil 2010 utarbeidet i et eget system, med kvartalsvis oppdatering på nett. Nå skjer registreringen direkte i BIBSYS og oppdateres kontinuerlig. Hvilke dokumenter som registreres avhenger av hva som er avlevert etter reglene i pliktavleveringsloven.

Riddu Riđđu Festivála – internasjonal urfolksfestival

I 2009 ble den internasjonale urfolksfestivalen, Riddu Riđđu Festivála, gitt status som knutepunkt festival. Dette innebærer en finansiering 70/30 prosent stat/region. Statens tilskudd er i 2011 på 1,596 millioner kroner. Oppdraget som knutepunkt festival innebærer også at festivalen har et ansvar for utvikling av sjangeren, samarbeid med andre aktører etc. Det er utarbeidet kriterier for vurdering og evaluering av knutepunkter.

Riddu Riđđu Festivála arrangeres hvert år i juli i Kåfjord i Troms. Festivalen ble etablert i 1991 av Gaivuona Sámenuarat (Kåfjord Sameungdom) under navnet Jagi Vai Beaivvi (Samiske Kulturdager). Etableringen beskrives som resultat av et sjøsamisk ungdomsopprør mot usynliggjøringen av samisk kultur. Festivalens formål er å ”synliggjøre og utvikle den sjøsamiske kulturen i møte med seg selv og andre kulturer...”.

I tillegg til et omfattende musikkprogram presenterer festivalen hvert år prosjekter innen scenekunst, film og litteratur. Det gis kurs innen tradisjonelle og moderne urfolkstradisjoner og avholdes seminar med aktuelle temaer som berører urfolk innen politikk, historie, forskning mm. Festivalen har hatt god publikumsvekst de siste årene. På hjemmesiden <http://www.riddu.no/> gis nærmere opplysninger om festivalen.

Artikkel 13 – Det økonomiske og sosiale liv

Artikkel 13, para. 2 subpara. c

207. (boks) Hvilke tiltak er blitt gjort for å garantere at institusjoner innen helseomsorgen i praksis gir pasientene mulighet til å kommunisere med helsepersonell på samisk?

(box) What steps have been taken to ensure that social care facilities offer in practice the possibility for patients to communicate in Sámi with health personnel?

Vi viser til omtale i Del I til den første anbefalingen fra Ministerkomiteen om å sikre at institusjoner innen sosial- og helseomsorgen innenfor forvaltningsområdet for samisk språk tilbyr tjenester på nordsamisk.

Artikkel 14 – Grenseoverskridende kontakter

Kulturformidlingssenter for nordlige urfolk

Riddu Riđđu Festivála og Senter for nordlige folk mottok i 2010 et tilskudd på kr. 200 000 over statsbudsjettets kap. 314, post 72 Kultursamarbeid i nordområdene, til etablering av et kulturformidlingssenter i Moskva for nordlige urfolk. Prosjektet skjer i samarbeid med den russiske paraplyorganisasjonen for urfolk i Russland, RAIPON.

Vi viser også til omtalen av handlingsplanen ”Mulighetenes landsdel - handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene” i Del I, delkapittelet om Politikk, lovgivning og praksis - endringer.

Grenseoverskridende samarbeid

Tana kommune har fått midler til grenseoverskridende samarbeidsprosjekt om samisk språk og kultur i skole og barnehage i Tanadalen. Samarbeidet er mellom skolene i Sirma og Utsjoki på henholdsvis norsk og finsk side av grensen. Det foreligger ingen rapport som sier noe om endringer i tiltakene, men det vurderes som verdifullt at det er kontakt og muligheter for å utveksle erfaringer, og elevene inspireres til å utvikle språk og kultur.

VEDLEGG

1. Handlingsplan for samiske språk
2. XX Del II Kulturprosjekter med tilknytning til kvensk kultur som har fått tilskudd fra Norsk kulturråd 2008-2010
3. YY Del III Scenekunst
4. ZZ Tilskudd til kvenske formål